

BEROEPSBELANGEN

Een adres der Utrechtsche Medische faculteit aan de Regeering.

DE TITEL-QUAESTIE.

De Medische faculteit aan de Utrechtsche Rijks Universiteit heeft aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal onderstaand adres gericht:

De Faculteit der Geneeskunde van de Rijks-Universiteit te Utrecht heeft kennis genomen van het Voorloopig Verslag der Afdelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal d.d. 19 December 1928 betreffende het wetsontwerp:

„In de gelegenheid stellen van hen, die ingevolge de wet van 30 November 1926 (Staatsblad 454) geen visum op hun bewijs van vestiging hebben ontvangen, om alsnog van hun praktische bekwaamheid te doen blijken”. (Zitting 1928—1929 No. 227),

en zij heeft daarin tot hare bevreesing gelezen,

dat eenige leden van meening zijn, dat aan tandtechnici, die door een afzonderlijk voor hen in te stellen examen voldoende blijken zullen hebben gegeven van bekwaamheid in hun technisch vak, zonder bezwaar, wettelijk dezelfde bevoegdheid zou kunnen worden toegekend tot uitoefening der tandheerkunst in haren geheelen omvang, gelijk die volgens artikel 1 en artikel 8 der Wet van 25 December 1878 (Stbl. 222) en nader omschreven in artikel 7 der Wet van 24 Juni 1876 (Stbl. 117) uitsluitend is toegekend aan „artsen” en „tandartsen”.

De Faculteit heeft tot haar nog grooter bevreesing in bovengenoemd Voorloopig Verslag gelezen, dat volgens enkele leden zelfs de titel „tandarts” in plaats van dien van „tandheerkundige”, welke laatste bij de wet van 30 December 1926

(Stbl. 454) is ingesteld voor bepaalde tandtechnici, voor deze niet misplaatst zou zijn.

De Faculteit der Geneeskunde is daarentegen van meening, dat het publiek zou worden misleid, indien de titel van „tandarts”, die tot dusverre als regel slechts wordt verkregen na eene grondige theoretische en practische studie aan de Rijks Universiteit te Utrecht en uitsluitend na een met goed gevolg afgelegd theoretisch en practisch tandheeskundig examen voor een Staatscommissie, waarin verscheidene leden van de Faculteit der Geneeskunde en de lectoren aan het Tandheeskundig Instituut der Rijks Universiteit plegen zitting te hebben, zou kunnen worden toegekend, op grond van een examen van een geheel ander gehalte, aan personen, die, hoewel technisch ontwikkeld, elke geneeskundige opleiding hebben gemist, zooals de wetgever die, volgens de Faculteit te recht, eischt van hem, die ziekten van organen van den mensch, zooals de tanden, de tandkassen en het tandvleesch, geneeskundig zal behandelen;

dat het aannemen van bepalingen in het aanhangige wetsontwerp, welke de strekking zouden hebben de bevoegdheid van de „tandheeskundigen” uit te breiden en aan personen den titel van „tandarts” te verleenen, die niet het bij de Wet van 25 December 1878 (Stbl. 222) ingestelde examen hebben afgelegd, door de Faculteit wordt geacht schadelijk te zullen zijn voor het publiek, dat thans waarborgen bezit tegen uitoefening der tandheeskunst in haren geheelen omvang door daartoe onbevoegden.

Redenen, waarom de Faculteit der Geneeskunde Uwe Hooge Vergadering in ernstige overweging geeft in 't aanhangige wetsontwerp wijzigingen van bovengenoemde strekking niet aan te brengen.

Namens de Faculteit der Geneeskunde van de Rijks Universiteit te Utrecht

J M. BAART DE LA FAILLE,

Voorzitter.

A. A. HIJMANS VAN DEN BERGH,

Secretaris.

De Technikers-misère

VERSLAG TWEEDE KAMER 14 FEBRUARI 1929.

In de gelegenheid stellen van hen, die ingevolge de wet van 30 December 1926 (Staatsblad no. 454), geen visum op hun bewijs van vestiging hebben ontvangen, om alsnog van hun praktische bekwaamheid te doen blijken (227).

Mevrouw de Vries—Bruins, voorzitter van de Commissie van Rapporteurs, brengt het volgende verslag uit:

In handen uwer commissie zijn gesteld de navolgende verzoekschriften:

- I. een, van O. F. J. Jürgens, tandheekkundige te 's Gravenhage;
- II. een van Cor Götze c. s., zich noemende bestuursleden van het Comité van gedupeerde tandtechnici;
- III. een, van Pieter Marinus Bruinsma, tandheekkundige te Amsterdam,
alle houdende bezwaren tegen het aanhangige wetsontwerp en verzoekende de in die requesten genoemde wijzigingen daarin te willen aanbrengen;
- IV. een, van de Faculteit der Geneeskunde van de Rijksuniversiteit te Utrecht, houdende verzoek bepaalde, daarin genoemde, in het Voorloopig Verslag dezer Kamer aanbevolen wijzigingen in het aanhangige ontwerp van wet niet te willen aanbrengen.

De Commissie van Rapporteurs heeft de eer voor te stellen, deze adressen neder te leggen ter griffie, ter inzage van de leden.

De Kamer vereenigt zich met de voorgestelde conclusie.

De algemeene beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw B a k k e r—N o r t: Mijnheer de Voorzitter: Zooeven heeft de heer Bijleveld bij een ander ontwerp gezegd, dat er een sfeer van verwarring omheen hing. Ik geloof, dat dit met veel meer recht gezegd kan worden met betrekking tot dit onderwerp. De chaos op dit gebied is zoo groot, dat allerlei middelen tot redres en herstel worden voorgesteld, bijna evenveel in aantal als dat der lijfartsen, die den Koning van Engeland moeten cureeren. Het verst gaande denkbeeld is wel dat, dat in het Voorloopig Verslag wordt aangehangen door eenigen der leden, en dat ook wordt gelanceerd in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 22 en 29 November 1928, waarin de medische medewerker zegt, dat er fouten zijn gemaakt in 1913, dat in 1925 en 1926 fouten zijn gemaakt, en dat, wil men al die fouten herstellen, er slechts één middel is, nl. tabula rasa te maken. We zouden dus door de wetten van 1925 en 1926 en eigenlijk ook het aanhangige ontwerp een streep moeten halen en opnieuw moeten beginnen om het onrecht, in 1913 begaan tegen een groep zelfstandig werkende tandtechnici, te herstellen. Die leden meenden dus, dat wij met een schoone lei moeten beginnen en dat deze verandering van de wetten van 1925 en 1926 zoodanig moet zijn, dat aan alle tandtechnici zonder onderscheid gelegenheid moet worden gegeven, een bewijs van bekwaamheid af te leggen. Zelfs zou daarmede aan al degenen, die slaagden voor dat practisch examen, de volledige bevoegdheid gegeven worden om met den titel van tandarts de volledige tandheelkunde uit te oefenen.

Nu doet zich de vraag voor of, indien men een onrecht op dusdanige wijze herstellen zou, men niet een grooter onrecht zou begaan. En wel tegenover de tandartsen, die na een langdurige en zeer diepgaande theoretische en praktische studie den titel van tandarts hebben verkregen, en aan den anderen kant ook tegenover het publiek, dat niet het verschil tusschen den tandarts en den tandheilkundige meer zou kunnen onderscheiden, vooral met het oog op de ziekten van den mond, waarvoor het practisch examen geen bewijs van bekwaamheid geeft. Men zou dan naar de nieuwe groep van volledig bevoegde tandheilkundigen ook met deze gevallen gaan, waarvoor dezen geenerlei theoretische opleiding zouden hebben genoten.

Minder ver gaan andere leden dezer Kamer blijkens het Voorloopig Verslag. Het verst van strekking gaat dan het voorstel, dat aan alle afgewezenen volgens de wet van 1925 het recht gegeven zou moeten worden om het practisch examen af te leggen. Daarbij zou men vasthouden aan de beide eischen, die zijn gesteld bij de oorspronkelijke wet van 1925. En wel ten eerste de eisch van vestiging vóór 10 Juni 1913 en ten tweede de uitoefening van de volledige tandprothese in dien tijd, en daarbij een bewijs van bekwaamheid, dat door een practisch examen zou worden verkregen. Deze groep is dus iets grooter dan die door dit wetsvoorstel worden omvat.

Aanvankelijk — maar ik zal eerst de discussies hieromtrent afwachten — voel ik wel iets voor dit standpunt. Vooral ook, omdat de meesten van hen nu reeds 4 jaar de volledige tandprothese uitoefenen, zonder dat men van gevaar voor het publiek heeft gehoord. Maar

bovenal, omdat dit voor al de betrokkenen een quaestie van bestaan is voor hen en hun gezin. Daarom zou ik aan allen dezelfde kans willen geven. Maar daarnaast zijn er variaties in allen mogelijken vorm. Er zijn groepen van tandtechnici, die zeggen: laat alstublieft dat practisch examen vallen, want dat geeft ook geen objectieven maatstaf. Ook zijn er weer andere groepen, die in een adres tegen ons zeggen: de Kamer had slechts de keuze tusschen twee middelen om tot redres te komen: een beroepsinstantie of een practisch examen. In dit nieuwe ontwerp zijn die beide middelen toegepast en is zoowel de beroepsinstantie ingevoerd als het practisch examen.

Ik geloof, dat dit standpunt onjuist is. Wij houden eenvoudig vast aan de eischen, die oorspronkelijk zijn gesteld en die ook moesten gesteld worden, want het oorspronkelijke ontwerp 1925 wilde immers herstel voor de gedupeerden in 1913. Ik geloof, dat wij dan ook moeten blijven bij de eischen, die gesteld zijn: vestiging vóór 10 Juni 1913, een bewijs van de volledige uitoefening van de tandprothese en daarnaast de practische kennis, die moet blijken uit een examen.

Ik wil nog even releveeren, dat ook nog andere meeningen voorkomen, zooals in het *Weekblad van het Recht* van 4 Februari II. van mr. Proosdij, die zegt: waarom houdt men vast aan den datum van 1913? Er is eerst zekerheid komen vast te staan door een arrest van den Hoogen Raad in 1920. Eerst door dit arrest werd vastgesteld, dat tandtechnici niet bevoegd waren tot volledige uitoefening van de tandprothese.

Naast de strekking van dit ontwerp doet zich een andere vraag voor, die eveneens tot oplossing dringt, maar die m. i. niet past in het kader van dit ontwerp. De vraag, of er niet eens een einde moet komen aan die malle kloof tusschen de practijk en de theorie, nl. van het verschil in theorie van de volledig bevoegde tandartsen en slechts gedeeltelijk bevoegde tandheelkundigen. In de practijk bestaat dit verschil niet, en dit kan leiden tot groote moeilijkheden en chicane. Misschien zouden degenen, die een dubbel visum hebben gekregen, en zij, die na het practisch examen zouden slagen als tandheelkundige, maar die niet volledig bevoegd zijn, door een of andere methode de volledige bevoegdheid kunnen verwerven. Zooals het thans is geregeld, zijn ze niet bevoegd om een gewonen melktand te trekken, maar wel om alle kiezen uit den mond te trekken, als dit noodig is voor de vervanging door een kunstgebit, terwijl het publiek dit onderscheid niet kent. Het is dus de vraag, of er later geen middel moet worden gevonden om hun, die een dubbel visum hebben gekregen, en ook hun, die door een practisch examen van hun bekwaamheid hebben doen blijken, de volledige bevoegdheid te geven. Ook m. i. moet er worden getracht meer uniformiteit te verkrijgen op het punt van bevoegdheid. Maar van meer direct belang lijkt de regeling van het examen en het bewijs van vestiging vóór 1913. Daarom zou ik aan den Minister uitdrukkelijk het volgende willen vragen: De candidaten zullen hebben te voldoen aan twee eischen. Ten eerste zal de Minister hebben te beoordeelen de verstiging vóór 10 Juni 1913 en een bewijs voor

de rechtmatige uitoefening van de volledige tandprothese in 1913.

Zou het niet mogelijk zijn, dat de Minister, wat betreft deze beide eischen, voor alle afgewezenen een gelijken maatstaf aanlegt? Misschien zou Zijn Excellentie een leidraad kunnen opstellen, waarin precies wordt aangegeven op welke wijze en door welke middelen men een bewijs van die vestiging zal kunnen leveren en ook vooral — daarop stel ik veel prijs — dat aan allen, die dit wenschen, de gelegenheid wordt opengesteld om mondeling hun standpunt en hun eischen toe te lichten.

Ik geloof dat wij dan, wat betreft de objectiviteit van behandeling, ook wat den eersten eisch betreft, een heel eind ver zouden komen. De fouten bij de uitvoering der wetten van 1925 en 1926 zijn juist gemaakt doordat men, in plaats van een objectieven maatstaf, een subjectieve beoordeeling heeft toegepast om na te gaan of de candidaten voldeden aan de eischen, door de wet gesteld.

Het tweede punt is het praktische examen. Ik zou zoo graag van den Minister willen vernemen, hoe hij zich de samenstelling van die examencommissie voorstelt. Zal er wel rekening worden gehouden met de bijzondere soort van examinandi, menschen, die niet meer jong zijn en die allang in het leven staan? En zal er voor kunnen worden gezorgd, dat de examinatoren geen te rigoureuze eischen stellen en rekening houden ook met de bijzondere soort en psyche van deze examinandi, en dat dus werkelijk het examen zoo praktisch en toepasselijk mogelijk zal worden gehouden? We moeten er wel aan denken, dat de candidaten slechts éénmaal dat examen mogen doen en het voor hen om hun bestaan gaat.

Op deze beide vragen wacht ik gaarne een antwoord van den Minister af.

De heer Langman: Mijnheer de Voorzitter! Met recht kan men zeggen, dat de zaak van de tandtechnici een lijdensgeschiedenis is. Er moet een einde aan komen. Daarvan zijn m. i. velen overtuigd. Een einde om der wille van de zaak en mede in het belang van de belanghebbenden, die niet langer in het onzekere kunnen blijven. Zij moeten weten wat en hoe en waar zij aan toe zijn.

Een maatregel, een afdoende maatregel moet genomen worden. Ik ben daarom geneigd mee te gaan met het voorstel van den Minister.

Wat is dat voorstel? Het is een antwoord op een conclusie, door de Kamer genomen, voorgesteld door de commissie-de Wilde. De Kamer was niet tevreden met den uitslag van het onderzoek van de commissie-Limburg.

En de Minister is nu gekomen met dit voorstel, dat bedoelt — ik zeg niet recht te doen, want hier is geen sprake van rechtdoen, waar dit niet anders is dan een billijkheidsvoorstel — aan hen, die geen 2de visum hebben ontvangen op hun bewijs van vestiging, alsnog de gelegenheid te bieden te dingen naar dit visum.

De Minister heeft van de twee door de commissie-de Wilde gedane voorstellen gekozen: het onderwerpen aan een examen, dat men genoemd heeft een practisch examen.

Ik ben gedeeltelijk tevreden. Doch niet geheel. Ik zou verder willen gaan en wel zoo ver, dat aan meerderen nog gelegenheid werd gegeven aan dit examen deel te nemen.

Ik denk hier in de eerste plaats aan hen, die, zooals ik vernomen heb, in dat geval verkeerden, dat zij tot verkrijging van het 2de visum geen stukken hebben ingezonden, omdat zij eerlijkheidshalve meenden, dat ze hun stukken niet geheel konden vertrouwen. Anderen daarentegen — en ik heb dien indruk gekregen uit artikelen van den medischen medewerker der *Nieuwe Rotterdamsche Courant* —, die niet zoo bescheiden waren, hebben dat wel gedaan, want van de 119, die niet het 2de visum hebben ontvangen, waren er, wier stukken wellicht niet geheel in orde waren.

Waar dit nu het geval is en al dezen, nl. de 119, die wel gevraagd hebben om een visum, doch niet verkregen, wel in de gelegenheid worden gesteld het diploma te verkrijgen, zou ik aan die anderen, die niet gevraagd hebben om het 2de visum, eveneens de gelegenheid willen bieden, dat zij zich aan het examen mogen onderwerpen.

In de tweede plaats denk ik nog aan een andere categorie, aan hen, die niet kunnen aantonen, vóór 1913 zich gevestigd te hebben en bevoegd te zijn en toch de tandheekunde uitoefenen.

Ik begrijp heel goed, dat de Minister, gelijk hij reeds in de Memorie van Antwoord gedaan heeft, zal zeggen: dit behoort niet in het kader van dit wetsontwerp en dit is niet aan de orde, dat staat buiten het nemen van dezen maatregel.

Ik stem dat formeel toe. Maar toch — zooals ik zoeven reeds heb opgemerkt —, deze heele zaak is niet een zaak van rechtdoen, d. w. z. in den zin van de wet rechtdoen, maar komt voort uit billijkheidsoverwegingen.

Waar deze regeling dus niet is een afdoening van dat, wat bij de wet geregeld is, maar uit billijkheidsoverwegingen voortvloeit, waar ik meen, dat de zaak principieel in 1913 door den wetgever is beslist, is het, dat, waar het niet is de wet, het geschreven recht, daar is het de billijkheid, die mij doet vragen of het niet mogelijk is om ook anderen, die niet kunnen bewijzen vóór 1913 deze kunde te hebben uitgeoefend en zich gevestigd te hebben, de gelegenheid te geven, zich aan het examen te onderwerpen.

Ik meen, dat wij dan zijn in een heel goede lijn, nl. in de universitaire lijn, waar dat zulks ook het geval is met degenen, die examen doen. Aan onze universiteiten wordt niet gevraagd, wanneer iemand zich aanmeldt voor een examen: waar hebt ge de kennis gekregen, hoe hebt ge u bekwaamd, maar heeft naar de wet een ieder, die dat wenscht, de gelegenheid om, als hij aan de geldelijke verplichtingen voldoet, zich aan het examen te onderwerpen. Waar dat toegepast wordt ook in het universitair onderwijs, zou ik zeggen: wat doet het er aan het einde toe, waar iemand en hoe iemand de bekwaamheid heeft verkregen; als hij de bekwaamheid heeft, laat hij dan aan het examen mogen deelnemen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zeg: mogen deelnemen. Want de zaak

is al zoo lang slepende gehouden, d.w.z. van 1913 tot op het oogenblik is het, dat eigenlijk die menschen, zooals men zegt bij de wet niet bevoegd, dan toch maar, ik zeg niet op het publiek zijn losgelaten, maar dat in ieder geval die menschen het beroep mogen uitoefenen, hoewel zij eigenlijk naar de wet als onbevoegd worden geacht.

Waar dat vijftien jaar de practijk geweest is en waar ik meen te mogen zeggen, dat er heel weinig ongelukken in dien tijd zijn gebeurd, laat daar de Regeering heel royaal en loyaal zijn door aan de menschen, die de bekwaamheid bezitten en die zich zouden opgeven voor dat examen, de gelegenheid te verschaffen, ook aan dat examen deel te nemen.

Ik meen, dat ik in deze in heel goed gezelschap ben. Ik zal niet om des tijds wille het debat rekken, maar anders zou ik kunnen voorlezen hetgeen de medische medewerker van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* in meer dan één artikel in dat blad heeft geschreven. Waar dat, meen ik, heelemaal is in de lijn van dien schrijver, die medicus is en dus bevoegd over deze dingen te oordeelen, om dat royale standpunt in te nemen en aan allen, die zich daartoe opgeven, de gelegenheid te geven, zich aan het examen te onderwerpen.

Anders loopt men gevaar — en daarop is gewezen in een adres en ik meen, dat er iets van waar is —, dat het gevolg hiervan zou kunnen zijn, dat de technicus, die niet aan het examen kan deelnemen en die zich toch ingericht heeft, noodzakelijkerwijze gedwongen is, waar hij zich ingericht heeft, omdat hij tijdelijk 4 jaren de bevoegdheid heeft gehad, ter wille van zijn gezin zijn tegenwoordig beroep heimelijk blijft uitoefenen.

Ik houd mij er van overtuigd, dat de Kamer daar niet toe wil medewerken, dat op heimelijke wijze dat zou worden uitgeoefend. Want ik heb heel sterk den indruk gekregen, bij een andere gelegenheid, dat deze Kamer ontzettend bevreesd is voor de bevordering van de fraude, om de smokkelarij in de hand te werken.

Ik heb daarvan heel sterk den indruk gekregen toen het ging om de nadeelige zedelijke gevolgen van den smokkelhandel in gedistilleerd; daarom houd ik er mij van overtuigd, dat de Kamer natuurlijk zal voelen voor hetgeen ik gezegd heb. Ik overweeg, Mijnheer de Voorzitter, — ik zal het aanstonds nog niet indienen — om een amendement in dien geest bij de Kamer in te dienen.

De heer Duys: Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat de Minister — ik acht hem daarvoor te verstandig — zich zelf niet de illusie zal hebben gemaakt, met dit wetsontwerp de zaak, die ons nu al jaren bezighoudt, tot oplossing te hebben gebracht. Dat zal m. i. niet het geval zijn. Ik geloof ook niet, dat met dit wetsontwerp in den vorm, waarin het daar ligt, iemand in de Kamer en in het land tevreden zal zijn; ik hoop, dat het door amendeering nog wat veranderd zal worden. Zooals het hier ligt, zal wel niemand zeggen: nu hebben wij die zaak eens flink en grondig in het belang van de volksgezondheid in orde gebracht.

Mijnheer de Voorzitter! Wordt dit wetsontwerp aangenomen, dan zullen wij hebben drie categorieën: in de eerste plaats de tandtechnikers, laat ik maar zeggen (ik hoop niet, dat de heeren het mij kwalijk zullen nemen) de handwerkslieden van het vak; verder de tandheekkundigen, dat zullen zij zijn, die òf het 2de visum hebben gekregen, de laatste maal ten gevolge van het onderzoek der commissie-Limburg, òf die alsnog zullen verwerven een diploma, volgens artikel 2 van dit ontwerp; in de derde plaats de tandartsen.

Mijnheer de Voorzitter! Het wetsontwerp, zooals het hier ligt strekkende om de menschen aan een examen te onderwerpen, kan in het algemeen wel mijn instemming hebben; wat dat betreft, zal ik er gaarne vóór stemmen, al zou ik gaarne zien — en ik heb gehoord, dat er bij sommige leden plannen tot amendeering in dien zin aanwezig zijn —, dat ook zij, die zich niet voor de tweede maal bij de commissie-Limburg hebben aangemeld, omdat zij meenden er toch geen recht op te hebben, nog zullen kunnen deelnemen aan het examen en dat dus allen, die op 10 Juni 1913 de tandprothese als zelfstandig bedrijf uitoefenden, maar niet het visum hebben gekregen, nog aan het examen zullen kunnen deelnemen.

Dat vind ik billijk; het betreft zoogoed als allemaal menschen, die hoofden van gezinnen zijn en die anders op straat komen te staan. Daarbij komt, dat al deze menschen tot op heden nog hun beroep hebben uitgeoefend en, Mijnheer de Voorzitter!, ik heb nog geen enkele klacht daarover gehoord. Was er reden geweest tot klagen, dan zouden er wel klachten gekomen zijn. De tandartsen zitten om den drommel niet stil en weten allerlei kleine dingen op te blazen en zelfs als er heelemaal niets te vinden is, fantaseeren zij zelf desnoods maar wat. Ik heb echter geen enkele klacht gehoord en dus zou ik willen vragen: Geef die groep in den uitgebreidsten zin alsnog gelegenheid om hun bedrijf te blijven uitoefenen.

Dan blijft er echter nog deze leemte in deze regeling, dat zij, die voor de 2de maal het visum hebben gekregen, de „tandheekkundigen” dus, die dus zullen mogen uitoefenen de volledige tandprothese, nog niet de volledige tandheekkunde zullen mogen uitoefenen. Er zal nog altijd een zeer klein gebied zijn, waarop zij niet bevoegd zullen zijn.

Tot welke mallotige consequenties wij dan practisch komen, bewijst het volgende: Wij zullen nu krijgen menschen, die jarenlang dit vak hebben uitgeoefend, die tot twee keer toe een visum hebben gekregen, dat zij bevoegd zijn tot de volledige tandprothese, en menschen, die nu een examen gaan doen krachtens dit ontwerp van wet en een diploma zullen krijgen en wanneer dan die menschen in hun inrichting, in hun kamer, waar zij de patiënten behandelen, een klein kind krijgen met een melktandje, dat desnoods reeds o zoo los zit, dat in normale omstandigheden moeder zelf het er wel uit zou kunnen halen, dan **mogen** zij dat tandje er niet uit halen. O wee, wanneer deze „tandheekkundigen”, deze tweemaal bevoegd verklaarden, dat durven te doen; dan is de strafrechter bevoegd hen wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunde te straffen. Niet alleen, dat de strafrech-

ter daartoe bevoegd is, hoewel ik in dit opzicht voor den strafrechter nog niet zoo bang ben, omdat deze vermoedelijk er wel voor zal bedanken zich tot zulk idiotisme te leenen, maar krachtens de onlangs vastgestelde wet van 1928 (*Staatsblad* no. 222) zijn ook voor deze menschen ingesteld de z.g. Commissies van Tucht en Disciplinè. Deze menschen zullen dus ook disciplinair vervolgd kunnen worden door hun doodsvijanden, de tandartsen, die in die commissies zitten, die hen zullen veroordeelen, omdat zij zoo'n melktandje onbevoegd hebben weggehaald. Dat mag niet, al hangt het er met een draadje bij. Maar komt daar dan een volwassen mensch met een opgezwollen hoofd met allerlei ontstekingen en die zegt: mijn heele kaak is ontstoken, dan mag de man, die dat melktandje niet mag trekken, links en rechts hem al zijn tanden uitrukken; niemand kan hem wat maken, want hij mag dat wèl doen.

Waarom mag nu dat melktandje niet getrokken worden en waarom mag de meest gevaarlijke extractie worden toegepast bij de meest gevaarlijke ontstekingen, die er zijn? Wel eenvoudig hierom, omdat men niet kan zeggen, dat men dat melktandje wegneemt om er een kunstgebit of tand voor in de plaats te zetten, omdat het geen prothetisch werk is. Maar bij een volwassene, verkeerende in veel gevaarlijker situatie, kan dat onder het motto gaan, dat het is een gereedmaken van den mond voor een kunstgebit. Onder dat motto mag men dan de meest gevaarlijke dingen doen. Is er nu iemand in deze Kamer met eenig logisch verstand die beweren durft, dat dit een behoorlijke geschiedenis en een logische oplossing is? Dat kan niet; dat is malligheid. Ik noemde hier één geval, maar er zijn er meer te noemen; zij kunnen tot in het oneindige worden vermeerderd om te doen zien, tot wat een belachelijke consequenties men komt. In de practijk zal het straks zoo zijn, dat de tandheerkundigen niet anders doen dan de geheele tandheerkundige practijk uitoefenen. Of men dat toelaat of niet, de heeren kunnen niet anders dan het toch doen, dat spreekt vanzelf. De nu niet volledig bevoegde tandheerkundigen kunnen hun beroep niet behoorlijk uitoefenen zonder de volledige tandheerkunde uit te oefenen; dat is practijk en dat is heel begrijpelijk. Maar als men nu erkent, dat dat zoo is, laat men dan ook daarvan de consequenties aanvaarden en laat men dan de volksgezondheid in dezen zin dienen, dat men zegt: dan zullen wij hun ook den titel geven en volledig bevoegd maken, want men doet hiermede niet anders dan hen beschermen tegen de plagerijen van de zijde van de tandartsen. De volksgezondheid wordt er niet door benadeeld, want in de practijk zullen zij de tandheerkunde toch volledig uitoefenen, zooals gezegd. Geeft men hun die bevoegdheid, dan benadeelt men niet de volksgezondheid, maar dan neemt men ten minste het zwaard weg, dat altijd dien menschen boven het hoofd hangt.

De hoogst bekwame medische medewerker van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, dr. Schuurmans Stekhoven, in deze een man, wiens woord meer dan dubbel gezag heeft, omdat hij een van de doctoren is geweest, die aanvankelijk vierkant stonden tegenover deze geheele

zaak, en niets wilde weten van de mannen, die de onbevoegde uitoefening van de praktijk huldigden en dit heeft bestreden, die tegenover de technici heeft gestaan en tegenover de wet van 1925 stelling heeft genomen, maar die als wetenschappelijk man door studie van het materiaal tot een andere opinie is gekomen en niet aarzelt openlijk daarvan getuigenis af te leggen en wiens krachtige, gedocumenteerde artikelen de meeste leden dezer Kamer wel zullen hebben gelezen, deze medicus nu komt tot de conclusie, dat het allerbeste is om eenvoudig zonder examen — let wel: zonder examen — een diploma te verstrekken en de menschen, die voor de tweede maal een visum hebben ontvangen, tot tandarts te verklaren. Dat lijkt mij een volkomen juist en goed standpunt. Ik zou, wanneer daarvoor een meerderheid was in de Kamer, niet aarzelen dit ook voor te stellen, want ik vraag mij direct af: waarom zou nu weer in ons kleine sloot- en kikkerlandje niet kunnen wat in de groote landen der wereld al bestaat en is geschied? Waarom zou in ons zeven-miljoen-landje weer niet kunnen gebeuren wat verschillende groote landen al hebben gedaan?

In Engeland, Hongarije en andere landen bestaat iets dergelijks en in Duitschland is men in dien geest bezig, zelfs met instemming van de tandartsen en medici zelf. Waarom kan dat weer niet in ons kleine Hollandje? Moet hier weer alles op zoo'n kleinliche manier worden geregeld? Ik meen echter nu reeds te weten, dat daarvoor in deze Kamer geen meerderheid te vinden is om zonder examen aan de dubbel geviseerden een diploma van tandarts te geven. Maar er is nog een tweede middel, nl. dat men aan een tweemaal geviseerde ten minste de gelegenheid geve om toch het diploma van tandarts te halen door middel van een examen, een uitsluitend practisch examen. Natuurlijk komt ook daar direct weer de oppositie der tandartsen en hun woordvoerders tegen op. Tegen de voorstellen van den heer Schuurmans Stekhoven heeft men zich natuurlijk ook weer verzet.

Hoe, zoolang de zaak blijft zooals ze op het oogenblik is, het er zal blijven uitzien en hoe weinig wij tot een oplossing van het vraagstuk komen, moge blijken uit het volgende.

Er is een tandheelkundige, die tot tweemaal toe het visum heeft gekregen, gezeten heeft in de commissie-Limburg, en die zelfde tandheelkundige, die tweemaal bevoegd verklaard is geworden, heeft een advertentie gezet — ik heb die advertentie voor mij — in een Groninger courant. Vlak daaronder adverteert een tandarts en zet in zijn fraaie advertentie o.a. dit: „Men wordt niet door een techniker-„tandheelkundige” behandeld.” Dat woord „tandheelkundige” staat dan hoorend tusschen aanhalingsteekens.

De tandarts, die aldus adverteert, liegt het publiek voor, want een techniker is geen „tandheelkundige”.

Men ziet hieruit op welke kleinliche manier wordt gehandeld.

Dan nog een ander geval. Ik kreeg nog vanmorgen een brief van iemand, die voor de tweede maal een visum heeft gekregen. Ik zal daaruit eens iets voorlezen, om de Kamer er van te overtuigen hoe weinig wij tot de oplossing van het vraagstuk zijn gekomen en hoe

hatelijk van tandartsenzijde nog maar steeds wordt voort geageerd. Hij schrijft mij:

„Ik werk hier momenteel prettig samen met de meeste artsen en specialisten. Ik stuur hen patiënten, zij sturen mij ook patiënten. Verder behandel ik verschillende medici persoonlijk.”

Mijnheer de Voorzitter! De medici aarzelen dus toch maar geen oogenblik, zich onder behandeling van dezen tandheelkundige te stellen. Hij woont daar in een plaats, waar toch ook verschillende „bevoegde” tandartsen wonen; deze doctoren zelf komen dus in behandeling bij dezen zoogenaamd onbevoegde. Hij schrijft mij nu echter verder:

„en in den laatsten tijd hebben twee medici van buiten, die zulks in hun praktijk wel eens noodig hebben, bij mij het extraheeren geleerd.

Nu zit hier echter ook een medicus van ander gehalte. Ik heb nooit iets met hem gehad, voor 15 à 16 jaar heeft hij mij zelfs gedekt tegen de wet! Deze man wroet voortdurend tegen mij bij zijn patiënten. Ik hoorde het wel eens, maar dacht: laat maar waaien. Nu loopt het m. i. de spuigaten uit. Hij verbiedt zijn patiënten (die hij veel onder de arbeiders heeft en zich dus gauw laten intimideeren) naar mij toe te gaan, zelfs is er een geval, dat een juffrouw reeds bij mij onder behandeling was en niet meer terug mocht komen. Die gevallen zijn mij nu met naam en bijzonderheden gerapporteerd. Daarbij komt de toevalligheid, dat deze drie menschen ambtenaren of arbeiders zijn bij de Nederlandsche Tramwegmaatschappij, die een eigen ziekenfonds hebben. Dat fonds heb ik reeds 10 jaar, voor de 3 noordelijke provinciën, en de leden zijn, volgens een indertijd door het bestuur ingestelde enquête, meer dan tevreden. Nu heeft hij de brutaliteit zoo ver gedreven, aan het bestuur te schrijven, dat voor juffrouw die en die een goede tandarts verlangd wordt, en mij eenvoudig als den eersten den besten kwakzalver gediskwalificeerd!”, enz.

U voelt dus, Mijnheer de Voorzitter!, hoe op het oogenblik die strijd op de meest brutale manier blijft doorwoeden. Dat zou dus gaan in het belang der volksgezondheid, maar al die verhalen, die niets te maken hebben met „volksgezondheid” en „volkshygiëne”, al dien rimram geef ik cadeau. Het is een doodgewone quaestie van broodnijd, dat men die technici en tandheelkundigen aldus vervolgt, omdat dezen in de eersten plaats op hun geweten hebben, dat zij er toe hebben medegewerkt, dat het tegenwoordig voor de arbeiders en den kleinen middenstand, ook mogelijk is, zich een kunstgebit aan te schaffen, wat vroeger voor hen onbereikbaar was wegens den hoogen prijs en het monopolie der tandartsen.

De eenige reden, waarom bijv. Deutsche Krankenkassen nog een beetje bezwaar maakten tegen de Deutsche technici, is niet, dat zij niet bekwaam zijn — geen argument dus ontleend aan de volksgezondheid, enz —, maar de technici hadden zich verbonden bij contract 10 pct. goedkooper te werken dan de tandartsen. Zij zijn nu bang, dat zij 10 pct. meer zullen moeten betalen als allen tandarts worden. Het zit hem dus niet in de techniek of in de volkshygiëne. Men kan trouwens dat allemaal van mij cadeau krijgen; dat is apenkool, niets meer en niets minder.

De Voorzitter: Ik geef den geachten afgevaardigde in overweging een andere uitdrukking te gebruiken.

De heer Duys: Zit dat in den aap of in de kool, Mijnheer de Voorzitter?

De Voorzitter: In de combinatie.

De heer Duys: Dan zal ik die uitdrukking in dit verband terugnemen.

Ziehier bijv. een bewijs er van hoever men wel durft gaan van de zijde van de tandartsen, hoever dat verzet gaat. Ik heb hier voor mij een boekje, dat ook aan de Kamerleden is toegezonden, getiteld: „de Vloek”. Daarin wordt door den heer Nord, meen ik, een van de leiders, een van de agitoren onder deze heeren, gezegd:

„Een tandheelkundige” — en dat wordt dan hoonend tusschen aanhalingsteekens gezet — „te Rotterdam heeft onlangs bij een patiënt een zenuwbehandeling verricht, met het ongelukkig resultaat, dat de zenuwnaald zijn vingers ontglipte en door den patiënt werd geaspireerd. Door een operatie heeft men die naald moeten verwijderen.”

Daar staat geen naam bij, wie die tandtechniker geweest is en waar dat gebeurd is. Dit wordt aan de Kamerleden als machine de guerre, als materiaal toegestuurd, om toch vooral op te passen voor die technici. Maar wordt deze heer voor zulk geschrijf op de vingers getikt en weet hij geen raad meer, dan retireert de agitator als volgt en schrijft letterlijk:

„Het ongeluk, door den Rotterdamschen tandtechnicus veroorzaakt, is nimmer gebruikt als strijdmiddel. Het is iederen tandarts bekend, dat er een heele literatuur bestaat over dit soort ongevallen, die natuurlijk ook aan tandartsen zijn overkomen.”

Och kom, hoe lief! Nu heet het in eens: het is iederen tandarts bekend, dat dit ook aan tandartsen is overkomen! Is dat soms een

eerlijke wetenschappelijke manier, waarop de heeren strijden, of is dat een zuivere broodnijdstrijd? Zij sturen ons die brochure toe, zoogenaamd in het belang van de „volkshygiëne“!

Ik heb hier *La Semaine Dentaire* van 13 Maart 1927, waarin men eens moet lezen, wat men al zoo kans loopt in te slikken bij tandheelkundigen en tandartsen, die niet opletten — want het is geen quaestie van wetenschap of bevoegdheid, maar van slordigheid of toevallige ongelukjes. Maar dan wil ik ook ten deze wel zeggen, dat ik meer vertrouwen heb in de „Fingerfertigkeit“ van een tandtechnicus dan in de theoretische wetenschap van een tandarts. Wil men hier nog meer van weten, men leze *The Dental Cosmos* van Mei 1926. Daarin wordt mededeeling gedaan van ongelukken van bevoegde tandartsen — en in dat licht beschouwd is het een grof schandaal, dat de tandartsen hier te lande op die manier strijden. Het fraaiste van alles is, dat in het *Weekblad van het Recht* van 9 Februari jl. de heer A. C. G. van Proostdij schrijft, dat men in Nederland hoegenaamd geen klachten krijgt; hij vervolgt:

„En daarna heeft men vóór en na 1925 alle tandtechnikers weer even ongestoord als voorheen hun gang laten gaan, behoudens dat na 1925 's Rijks Gezondheidsdienst toezicht uitoefende op de tot „tandheelkundige“ gebreveteerden en geen noemenswaardige klachten ontving of inbracht, terwijl een geval van mondbehandeling met doodelijken afloop in 1929 voorkwam bij een tandarts“ — ik onderstreep dit, Mijnheer de Voorzitter! — „en niet bij een tandheelkundige.“

Een en ander bewijst niets tegen de tandartsen, maar het bewijst omgekeerd ook niets tegen de tandheelkundigen, zooals de artsen het willen doen voorkomen. Als men echter op een dergelijke manier met één geval aankomt, zooals de heer Nord doet, och dan wil ik, vriendschappelijk, daar wel tegenover stellen, dat het eenige geval, dat een doodelijken afloop had, is gebeurd bij een tandarts! De eene dienst is de andere waard.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou voorts de Kamer eens willen doen hooren wat een medicus als de heer Schuurmans Stekhoven schrijft; voor ons leeken is het van het grootste belang om daarvan kennis te nemen. De heer Schuurmans Stekhoven schrijft o.a. in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*:

„De Nederlandsche tandarts bestudeere eens de ongelooflijke ontwikkeling van tandtechniek en tandtechnische opleiding en hij zal, wanneer hij de hand in eigen boezem steekt, spoedig erkennen, dat de tandtechnicus zijn eventueel tekort aan medische kennis gemakkelijker en sneller inhaalt dan de tandarts zijn eventueel tekort aan tandtechnische kennis en kunstvaardigheid.“

Dat is toch een uitspraak van een medicus, die nogal wat beteekent, en die de tandartsen een beetje moest matigen. Het gaat hier om de vraag, wie meer bevoegd is: de man met de theoretisch bevoegdheid of de man met de practische werkzaamheid? Men kwam indertijd aandragen met het argument, dat bij groote kaakfracturen een technicus niet, doch een tandarts de aangewezen man is. Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat geen van beiden dan eigenlijk zich er mee moet bemoeien, maar ook de tandarts hem dan eerst verwijzen moet naar den gewonen specialist-medicus.

In zoodanig geval behoort m. i. ook een behoorlijke tandarts te zeggen, anders is hij geen knip voor den neus waart: gij hoort niet bij mij, gij moet eerst in een kliniek, ziekenhuis of ergens anders worden behandeld, en daarna zal ik u weer als tandarts behandelen. Maar zoo zal ook iedere tandheekkundige, die als tandarts bevoegd wordt verklaard, doen. Het is voorts merkwaardig, wanneer men de tandartsen zoo over de tandtechnici hoort sputteren, den heer dr. Schuurmans Stekhoven dan weer te hooren verklaren, dat van de 600 personen in ons land, die zich vandaag tandarts noemen, er, als men goed toekijkt, ongeveer 250 zijn, die geen enkel wettelijk recht op den titel van tandarts hebben!

In een ander artikel, in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 29 November, zegt de heer dr. Schuurmans Stekhoven:

„Is niet de oorsprong van het vraagstuk der uitoefening van de tandtechniek als beroep voor een zeer belangrijk deel terug te voeren op het te kort schieten in technische vaardigheid van den gemiddelden tandarts?”

Mijnheer de Voorzitter! Dat zegt niet een leek, maar een medicus, een man, die van deze zaak studie heeft gemaakt, en ik kan u verzekeren, dat ik ook wel andere medici heb gesproken, die dat ten volle onderschrijven.

Mijnheer de Voorzitter! Om de Kamer niet te lang op te houden, zou ik u willen verzoeken, een afschrift van het Abkommen, dat in 1925 in Duitschland is getroffen, in de *Handelingen* te doen opnemen.

De Voorzitter: Ik stel voor, indien geen technische bezwaren zich daartegen verzetten, het door den heer Duys bedoelde stuk in de *Handelingen* op te nemen.

Daartoe wordt besloten.¹⁾

¹⁾ § 1. Tandtechnici van 50 jaar met 20 jaar praktijk (waarvan 10 jaar behandelend) zullen na een ten hoogste 1-jarig „Fortbildungslehrgang” tot een mondelinge „Fachprüfung” voor een bijzondere commissie worden toegelaten en tandarts worden — dus zonder 5 semesters studie en zonder tandartsexamen. Dat is categorie I.

De heer Duys: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal hiervan slechts één artikel voorlezen, het eerste. Daaruit blijkt, dat onder leiding van het Ministerie van Volksgezondheid en met medewerking van de medici en van de vakvereniging der technici, die zelfs verzwaaring van de eischen hebben gevraagd, is bepaald:

„Tandtechnici van 50 jaar met 20 jaar praktijk (waarvan

§ 2. Voor 20—50-jarigen wordt een bijzondere „Begabtenprüfung“ geschapen, geen 5 maar 4 semesters studie geëischt, een „Abschlussprüfung“. Ook zij worden tandarts zonder het gewone tandartsen-examen.

§ 3. Die übrigen Zahntechniker sollen nur über die Reifeprüfung oder die Allgemeine Begabtenprüfung durch ein ordentliches Studium und Ablegung der vollen Prüfungen die Approbation als Zahnarzt erhalten. Dus later volledige studie en volledig tandartsexamen.

§ 4. Bovendien zullen enkele „fachwissenschaftlich bedeutende Zahntechniker“ „ohne Rücksicht auf das Alter ohne weitere Bedingungen die Approbation als Zahnarzt erhalten“. Dus zonder één semester, zonder tandartsexamen, zonder leeftijdsgrens wordt deze categorie „Zahnarzt“. Het spijt me heusch voor den heer Nord dat het zoo is. Als hij er het Abkommen op naleest (o.a. te vinden in *Zahntechnische Reform* 22 Dec. 1925, en elders), zal hij het moeten erkennen.

§ 5. Tandtechnici, die tot de ziekenfondsbehandeling toegelaten zijn of „zulassungsfähig“ zijn, resp. zij, die onder de cijfers 1 en 2 (zie boven) vallen, maar het — doordat ze niet studeeren of geen examens doen — niet tot de „Approbation als Zahnarzt“ brengen, „erhalten auf reichsgesetzlichem Wege die Berufsbezeichnung „Dentist“. (Bovendien zij, die in 1925 reeds 3 jaar leertijd en 2 jaar „Gehilfenzeit“ achter den rug hebben.)

§ 6. De overige tandtechnici worden in de „Kunsthandwerkerstand“ opgenomen en gerangschikt in 3 categorieën: „Lehrlinge, Gehilfen und Meister“.

§ 7. Vorming van een commissie uit tandartsen en dentisten tot uitvoering van het Abkommen.

§ 8. Wijziging van § 122 en §123 van de Reichsversicherungsordnung (R.V.O.). Er is geen sprake van, dat § 123 wordt afgeschaft. Laat de heer Nord het Abkommen bestudeeren, dan zal hij zien, dat hier de onwaarschijnlijkheid van zijn z.g. officieele Duitsche mededeelingen colmineert. In de oude § 122 R.V.O., dat nog geldt, behandelen de tandartsen alleen „Zahnkrankheiten“, in het wijzigingsontwerp (alles opgenomen in het Abkommen) is dat uitgebreid tot „Zahn-, Mund- und Kieferkrankheiten“. (Voorts mogen in dringende gevallen ook anderen hulp verleen, als er geen approbiertes Zahnarzt bereikbaar is). Het oude (geldende) § 123 R.V.O. luidt: „Bei Zahnkrankheiten mit Ausschluss von Mund- und Kieferkrankheiten kann die Behandlung ausser durch Zahnärzte mit Zustimmung des Versicherten auch durch Zahntechniker gewährt werden. Die oberste Verwaltungsbehörde bestimmt wie weit sonst Zahntechniker bei solchen Zahnkrankheiten selbständige Hilfe leisten können. Sie kann bestimmen wie weit dies auch Heildiener und Hielgehilfen tun können. Sie bestimmt wer als Zahntechniker im Sinne dieses Gesetzes anusehen ist.“

10 jaar behandelend) zullen na ten hoogste 1-jarigen Fortbildungslehrgang tot een mondelinge Fachprüfung voor een bijzondere commissie worden toegelaten en tandarts worden — dus zonder 5 semesters studie en zonder tandartsexamen.”

Met dat Abkommen hebben zich vereenigd Der Reichsverband der Zahnärzte Deutschlands, die wel eenig bezwaar had gemaakt, maar die in 1926 te Berlijn met 26 tegen 5 stemmen zich er mede heeft vereenigd. De docentenvereening, De Zahnärzte Kammer von Preussen, trots bezwaren, met 32 tegen 4 stemmen, en zelfs de meerderheid der Duitsche studenten in de tandheekkunde. Daaraan kunnen onze Nederlandsche studenten nog een voorbeeld nemen. Ben ik goed ingelicht, dan heeft men in den tijd, dat Minister Koolen, meen ik, aan het werk was, zelfs geprobeerd een portier of zoo iets van de tandartsenschool te Utrecht zich te doen opgeven, om adviezen te pakken te krijgen. Dat zijn trucs van kleine, bekrompen menschen, doch de Duitsche studenten hebben zich heel anders gedragen blijkens het bovenstaande. Waarom kan dat nu in Nederland weer niet?

Ik zou, volkomen in overeenstemming met dr. Schuurmans Stekhoven (ik meen, dat dit ook door den heer Langman is bepleit), aan degenen, die thans slagen of dubbel gevisceerd zijn, de volledige tandartsbevoegdheid willen geven, te meer omdat zij toch de geheele practijk der tandheekkunde uitoefenen. Ik zou mij ook in 1925 daarmede hebben vereenigd, maar toen heb ik mij tegen iets anders verzet, omdat men toen aan den anderen kant weer terug ging nemen door te zeggen, dat zij dan ook een „theoretisch” examen moesten afleggen. Een theoretisch examen is malligheid.

Ik weet, dat de Minister een buitengewoon bekwaam man is, maar ik zou hem nu nog wel eens een theoretisch examen voor predikant willen zien afleggen; daar kwam niets van terecht, Zijn Excellentie zakte cum laude, evenals wij allemaal, ieder in zijn eigen vak. Dat zou ook gelukkig zijn, want dat zou het bewijs leveren, dat men zich, toen men een positie had verkregen, met belangrijker dingen had beziggehouden dan het bijhouden van wat uitsluitend theoretische kennis. Ik zou den heer Boon, die daar interrumpeert, wel eens zijn eindexamen-gymnasium willen zien afleggen! Ik zelf, wanneer ik thans slechts het candidaats-examen in de rechten moest afleggen, dat ik nog slechts een paar jaar geleden heb gedaan, zou zakken als een baksteen. Een theoretisch examen kan men van deze menschen thans niet eischen, dat is uitgesloten. Deze menschen hebben materiele zorgen voor vrouw en kinderen, 's morgens vroeg begint hun practijk al te loopen 'en tot 's avonds zijn zij aan het werk. Daar kan men niet met een theoretisch examen aankomen. Wie daarmede aankomt, laat die liever zeggen: ik wil er niets van weten. Met een dergelijk examen kan alleen iemand komen, die onder den schijn van de menschen te willen helpen, hun bestaan des te zekerder wil vernietigen. Als echter de heer Schuurmans Stekhoven schrijft (28 November):

„Het examen, dat ik wil, moet practisch zijn, en niet alleen de prothese, maar de heele uitoefening der tandheelkunst omvatten, theoretische toetsing is te recht afgewezen, omdat vele Kamerleden — ook juristen — overwogen, dat zij zelf, wanneer zij vandaag of morgen hun theoretische examens (bijv. doctorale rechten) moesten overdoen, zouden zakken.”

ben ik het daar volkomen mee eens. Nu komt men met een wet, waarvan men vooruit weet, dat de dubbel geviseerden de volledige tandheelkunde zullen uitoefenen, stuk voor stuk, daar zal geen verschil zijn in de uitoefening van den tandarts en die van den dubbelgeviseerde. Is het nu niet het dienen van de volksgezondheid, wanneer men zich stelt 'op den reëlen bodem en zegt: gij kunt den volledige titel krijgen, maar dan moet gij een practisch examen doen? Van dat standpunt uitgaande, en vooral door de scherpzinnige en gedocumenteerde artikelen van den heer Schuurmans Stekhoven, ben ik er toe gekomen te overwegen, of het niet wenschelijk ware een amendement op dit wetsontwerp in te dienen.

Ik heb een dergelijk amendement gereed en zou er gaarne het oordeel van den Minister over hooren. Het zou kunnen luiden:

„Tusschen artt. 2 en 3 van het ontwerp worden ingevoegd twee artikelen, luidende:

2a. Zij, die in het bezit zijn van het in art. 2 bedoelde diploma, respectievelijk van het ten tweeden male gevisieerd bewijs van vestiging ingevolge de wet van 30 December 1926 (*Staatsblad* no. 454), worden in de gelegenheid gesteld om door een practisch examen het bewijs te leveren, dat zij bekwaam zijn tot de uitoefening der (volledige) tandheelkunde.

Zij zenden binnen een jaar na den dag, met ingang waarvan deze wet in werking treedt, aan Onzen voornoemden Minister het in art. 2 bedoelde diploma, respectievelijk het ten tweeden male gevisieerde bewijs van vestiging krachtens de wet van 30 December 1926 (*Staatsblad* no. 454). Onze Minister stelt de eischen en de noodige regelingen voor het practisch examen vast en wijst de personen aan, die het examen afnemen.

2b. Zij, die het examen, bedoeld in art. 2a, met goed gevolg hebben afgelegd, ontvangen een diploma, waarvan het model wordt vastgelegd door Onzen voornoemden Minister.

Voor de toepassing art. 8, 2de lid, der wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* no. 222), zooals die wet laatstelijk is gewijzigd, wordt dit diploma gelijkgesteld met het getuigschrift, krachtens art. 10 van evenbedoelde wet uitgereikt.”

Dat examen zou hetzelfde kunnen zijn, dat in de wet van 25 December 1878, art. 8 wordt genoemd, nl.:

„De titel van tandarts verleent de bevoegdheid tot het uitoefenen der tandheelkunst.

De titel wordt verkregen door het met goed gevolg afleggen van het practisch tandheelkundige examen. Dat examen omvat:

- a. het verrichten van tandheelkundige behandeling op het phantoom;
- b. de diagnostiek, de pathologie en de therapie van de tand- en mondziekten;
- c. de recepteerkunde, voor zoover noodig tot het voorschrijven van plaatselijk werkende geneesmiddelen voor ziekten van de tanden, van de tandkassen en van het tandvleesch, voor zoover die afhankelijk zijn van de ziekten van de tanden;
- d. het vervaardigen en plaatsens van kunsttanden en -gebiten."

Hier heeft men dus een volkomen practisch examen, waarop men den titel van tandarts kan krijgen.

Nu vraag ik aan den Minister: doet gij dit niet, stelt gij deze menschen, die tweemaal geverseerd zijn of het diploma nu krijgen, niet in de gelegenheid dit examen af te leggen, dan zullen zij toch de volledige tandheelkundige praktijk uitoefenen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou meenen, dat juist degenen, die zoo doodsbenauwd zijn, dat onbevoegde menschen aan het „knoeien" gaan, dit amendement met beide handen aangrijpen moesten, want dan konden zij zeggen: nu hebben wij althans weer meerdere waarborgen. Ik heb die waarborgen niet noodig, want ik zou het, evenals dr. Schuurmans Stekhoven, ook wel zonder examen willen doen, maar zij, die angst hebben voor de „volksgezondheid", zouden dit met twee handen moeten aangrijpen.

Intusschen heb ik ook hier en daar mijn oor te luisteren gelegd bij dezen en genen en geloof wel, dat er in de Kamer voor het idee zelf een meerderheid zou zijn te vinden, maar ik heb ook ontdekt, en dat zal veel afhangen van de houding, die de Minister aanneemt tegenover dit aangekondigde amendement (daarom heb ik ook gewacht met de indiening daarvan), dat zij, die wel voor het idee voelen, toch niet, door dit amendement op het oogenblik te doen aannemen tegen den wil van den Minister in, het wetsontwerp in gevaar zouden willen brengen. Er zijn er ook, die zeggen: het hoort bij dit wetsontwerp niet thuis. Dit, Mijnheer de Voorzitter, kan ik niet inzien.

Het is hier een incidenteele zaak en ik meen, dat dit amendement zeer wel in dit incidenteele wetsontwerp thuishoort. Dan zijn wij um Gottes Willen van de zaak af. Ik vind echter de zaak voor de betrokkenen van veel te groote betekenis, dan dat ik hier een onzuivere stemming teweeg zou willen brengen. Er zijn er immers, die zeggen: wij zijn er in principe vóór, maar niet bij deze wet. Wanneer dan degenen, die er om principieele redenen vóór zijn, maar er om formeele redenen tegen zouden stemmen, dit amendement zouden doen verwerpen, zou het gevaar dreigen, dat men nu in het onzekere gaat verkeerens, of de Kamer nu de zaak zelf wil of niet. Opvolgende Ministers zouden zeggen: de Kamer heeft er niet aan gewild, en

dan zal er niet bij worden gezegd: het was om formeele redenen.

Neemt dus de Minister tegenover dit amendement een welwillende houding aan, dan wil ik hem gaarne helpen door het in te dienen en zijn wetsontwerp daardoor te verbeteren. Als de Minister een welwillende houding aanneemt, meen ik wel te kunnen voorspellen, dat hij er nimmer berouw van zal hebben. Ik geloof heilig en zeker, dat later, als de Minister niet meer in deze functie hier zal zijn en hij ziet, dat deze strijd tot een einde is gekomen, dan zal kunnen zeggen: dat heb ik mede tot stand kunnen brengen. Wanneer de Minister dat niet doet, misschien komt hij nog eens als Kamerlid weer in ons midden, zal hij hooren, en anders zal hij het wel eens lezen, dat er menigmaal zal worden gezegd: Minister Slotemaker de Bruine was in de gelegenheid grondig en breed deze zaak op te lossen, maar hij heeft dat niet gedaan, en nu zitten wij weer, het is dan het volgend jaar of daarna, den nationalen tijd te besteden aan een zaak, die men hier in Nederland maar steeds niet behoorlijk, zooals in het buitenland wel, kan regelen, en die men telkens in kleine porties, onder het recept van „alle uur een lepeltje”, schijnt te willen oplossen.

Ik hoop dus, dat de Minister niet te scherp tegenover het amendement zal staan.

De considerans van het ontwerp laat dit amendement volkomen toe. Wanneer dus de meerderheid in de Kamer er vóór zou zijn en de Minister verklaart het amendement niet onaannemelijk, neemt niet een zoodanige houding aan, dat de wet daardoor in gevaar zou worden gebracht, zal ik alsnog overwegen, het amendement in te dienen.

Overigens sluit ik mij aan bij de opmerkingen van de vorige sprekers, dat allen, die den vorigen keer zijn afgewezen, mits wordt vastgehouden aan den datum van 10 Juni 1913, het examen, dat de Minister heeft ingesteld, alsnog zullen mogen afleggen.

De heer Boon: Mijnheer de Voorzitter! Het thans aanhangige wetsontwerp is een gevolg van het aannemen der conclusie van de commissie-de Wilde, waarbij het verzoek tot den Minister werd gericht of wel een beroepsinstantie in te stellen of wel een examen mogelijk te maken voor hen, die in de tweede instantie niet bevoegd waren verklaard. Ik geloof, dat de Minister te recht den tweeden weg heeft gekozen, omdat wij bij de eerste oplossing wederom de moeilijkheid zouden krijgen, die de commissie-Limburg heeft ondervonden. Daarbij zal een uitbreiding moeten plaats hebben in den geest van het amendement, dat door den heer Suring is voorgesteld. Er is inderdaad een onbillijkheid geschapen voor een groep menschen; er zijn een aantal tand-technici geweest, aan wie het eerste visum wel, het tweede niet is verleend; hun aantal is niet gering, en zij waren in de rechtmatige veronderstelling, dat zij de hun eenmaal toegekende bevoegdheid, die zij eenigen tijd hadden gehad, ook zouden kunnen behouden; zij hebben zich daarom ingericht voor een langdurige praktijk.

De commissie-Limburg heeft hen, die het eerste visum hadden ge-

cregen, niet gehoord. Zij hebben hun stukken ingestuurd en zij hebben gemeend, dat er geen enkele reden kon zijn, waarom men hun het tweede visum niet zou verleen. Ik heb een vorigen keer reeds opgemerkt, dat, indien er stukken aan ontbraken, het juist ware geweest, die menschen in de gelegenheid te stellen het ontbrekende aan te vullen en hen te hooren. Dat is niet gebeurd, en het feit is er dus, dat er een aantal technici zijn, die dat tweede visum — voor sommigen waarschijnlijk ten onrechte — niet verkrege hebben en die daartoe alsnog in de gelegenheid dienen gesteld te worden. Verder moet men niet gaan; maar de begane onbillijkheid moet worden goedgeemaakt.

Bepleit is nu, om aan het beperkt aantal tandheelkundigen, dat bevoegd is en zal worden, volledige bevoegdheid en zelfs den titel van tandarts te geven.

Ik voor mij, zou tegen den titel wel, doch tegen de volledige bevoegdverklaring geen bezwaar hebben, ik zou dit toejuichen. Het betreft een klein aantal menschen, het is een overgangsbepaling, men krijgt daardoor slechts één categorie, terwijl daarnaast tegen tandheelkundigen, die zich opnieuw zouden vestigen, streng zou kunnen worden opgetreden en de zaak zou daarmede de wereld uit zijn. Want men behoudt thans de moeilijkheid, dat er nog steeds een verschil bestaat in de bevoegdheid tusschen tandheelkundigen en tandartsen.

Wij weten bij ervaring, dat enkele tandartsen zich met alle kracht tegen de overgangsmaatregelen blijven verzetten en dat zij trachten afbreuk te doen aan de bevoegdverklaarden door te beproeven hen te betrappen bij iets wat over de schreef dier bevoegdheid gaat. Nu heeft de heer Duys gezegd, dat is practisch van minder belang, doch meer een theoretische quaestie, want de rechter zal hier wel niet ingrijpen. Ik meen, dat het den heer Duys ook wel bekend is, dat er te Rotterdam een geval is geweest, waarbij de rechter wel degelijk heeft ingegrepen. De toestand is inderdaad zoo, dat een melktand uittrekken bij een kind strafbaar is, maar een heel gebit er uit halen en vervangen door een nieuw gebit, is volkomen geoorloofd. Dat is een dwaze toestand.

Het geval te Rotterdam deed zich aldus voor: Er was iemand gekomen bij een tandheelkundige, die bevoegd was verklaard, om zich een wortel te laten trekken. De tandheelkundige beweert, dat daarbij is afgesproken, dat de patiënt terug zou komen, om dien wortel te doen vervangen. Die afspraak komt voor den rechter niet vast te staan: De patiënt ontkent, dat afgesproken is, dat zij terug zou komen, de tandheelkundige houdt vol, dat die afspraak wel gemaakt is.

Er wordt een maand principale hechtenis geëischt, de man wordt veroordeeld tot f 100 boete en hij wordt behandeld als iemand, die volkomen onbevoegd de tandheekunde uitoefent, terwijl hij toch het visum gekregen had.

Dat zou te ondervangen zijn, doordat de tandheelkundigen boven den folterstoel een plakkaat lieten aanbrengen, waarop stond: ieder, die een extractie laat doen, is verplicht hier terug te komen. Komt

hij niet terug, dan kunnen zij het niet helpen. Hoe kunnen zij anders bewijzen, dat zij tegen den patiënt gezegd hebben, dat hij of zij moest terugkomen, als de menschen daaraan geen gevolg geven?

Het blijkt onlogisch te zijn, waarom de tandheekkundigen geen extractie mogen doen, wanneer het alleen een extractie betreft, maar wel de moeilijkste bewerkingen mogen doen, als het een vervanging betreft.

Ik vind het jammer, dat er in ons land zoo'n beweging tegen gemaakt wordt. Het is toch maar een overgangsbepaling; het betreft een zeer klein aantal personen. In het buitenland zijn regelingen getroffen in overeenstemming met de tandartsen, zonder dat er groote quaesties zijn gerezen.

Nu behoeft men niet, zooals de heer Duys deed, een soort aanval te doen op de tandartsen. Ik kan mij zeer goed voorstellen, dat zij hun titel en studie verdedigen. Het is vanzelfsprekend, dat zij het minder aangenaam zouden vinden, wanneer er telkens groepen bijkwamen, die volledige bevoegdheid kregen zonder studie en examens. Maar daarom gaat het niet.

Wij zijn nu eenmaal door het jaar 1913 in een impasse geraakt. Een kleine groep moet geholpen worden. Laat men verstandig zijn, laat men het volledig doen, laat men de volledige bevoegdheid geven voor die kleine categorie, maar laat men niet blijven staan op dit punt.

Want dan zie ik, wanneer men doorgaat met te trachten enkele tandheekkundigen te betrappen op overtredingen en een veroordeeling uit te lokken, dat men hier weer requesten zal krijgen en commissies zullen worden benoemd en dat wij deze zaak, waarbij helaas onder uw voorganger, Mijnheer de Voorzitter, groote fouten zijn begaan, nooit uit de wereld krijgen. En zij moet toch eindelijk de wereld uit!

Mijnheer de Voorzitter! Ik kan niet beoordeelen, in hoeverre het amendement van den heer Duys, dat ik niet voor mij heb gehad, aanvaardbaar is. Ik kan niet beoordeelen of het past in de considerans van het wetsonwerp. Daarom zal ik gaarne het oordeel van den Minister afwachten, die het misschien voor zich heeft.

De heer de Wilde: Mijnheer de Voorzitter! Een enkele opmerking in verband met hetgeen de voorafgaande sprekers hebben gezegd. Ik geloof, dat de Minister uitvoering heeft gegeven aan datgene, wat hier in de Kamer op 15 Mei van het vorig jaar is behandeld en dat al wat de heeren Boon en Duys daar verder omheen hebben gezegd, buiten de zaak omgaat. Indien op 15 Mei van het vorig jaar een conclusie ware aangenomen, waarbij de Regeering werd uitgenoodigd de quastie van de tandheekkunde nader in de wet te regelen, en de Minister zou daaraan uitvoering hebben willen geven, dan zouden de opmerkingen van de heeren Boon en Duys ter zake zijn geweest. Thans echter is dat niet het geval. De conclusie der commissie, die op 15 Mei 1928 is aangenomen, had tweërlei strekking: om n.l. dengen, die het tweede visum niet hadden kunnen krijgen, of te geven een beroepsinstantie, of gelegenheid om door een examen te toonen, dat zij inder-

daad de bekwaamheid hebben. De Minister heeft toen reeds gezegd, dat hij zich met die tweede conclusie het best kon vereenigen en wat hij thans heeft gedaan, is niets anders dan uitvoering geven aan zijn belofte, naar aanleiding van die conclusie, welke met op 5 na algemeene stemmen werd aangenomen.

Het geheele betoog van den heer Duys had buiten beschouwing kunnen blijven; wanneer hij iets anders wil bereiken op dit gebied, dan is bij de begrooting gelegenheid om zijn wenschen kenbaar te maken en de Regeering uit te noodigen nieuwe maatregelen voor te stellen ten aanzien van de tandheelkunde.

De zaak komt hierop neer, dat reeds vóór de wet van 1913 er tal van menschen zich als tandheelkundige hebben gevestigd en hun beroep enkele jaren op alleszins goede wijze hadden uitgeoefend, wien echter het bestaan onmogelijk werd gemaakt door het arrest van den Hoogen Raad van 1920, voorkomende in het *Weekblad* no. 10528, waarbij werd uitgemaakt, dat alleen tandartsen bevoegd zijn, met de artsen, om die dingen te doen aan den mond, die werden gedaan door tandheelkundigen. Die menschen zouden dus buiten hun brood zijn gekomen; toen heeft de Regeering gevoeld, dat dat onbillijk zou zijn en is zij gekomen met een ontwerp, dat de wet van 29 Juni 1925 is geworden. Die wet is niet goed uitgevoerd. De eisch is gesteld, dat de menschen op 10 Juni 1913 reeds de tandprothese moesten uitvoeren; achteraf is gebleken, dat er ook anderen zijn toegelaten en daarom heeft men een tweede visum verlangd, maar dat is verkregen op een manier, die de Kamer en ten slotte ook de Regeering niet bevredigde. Daarvan nu is dit wetsontwerp het gevolg. Ik geloof dus, dat wij de Regeering onrecht gaan doen, wanneer wij allerlei eischen gaan stellen buiten het eigenlijke onderwerp om, waardoor zij nog meer wordt vertroebeld.

De heer Duys is nu reeds bezig geweest om, wanneer dit wetsontwerp zal worden aangenomen, de menschen te gaan opzetten om, wanneer zij niet zijn geslaagd, weer met nieuwe eischen te komen. Aan een dergelijke nieuwe actie zou ik nooit mijn steun verleen.

Wanneer dit ontwerp van wet aangenomen wordt, moet het uit zijn, en ik hoop, dat de Regeering dan onder geen beding bereid zal zijn in eenigerlei vorm op de zaak terug te komen. Ik zou alleen een paar vragen willen stellen.

De Minister wil dien menschen een practisch examen laten afnemen. Mevrouw Bakker—Nort heeft reeds gevraagd, welk soort examinatoren hij in de examencommissie wil benoemen. Ik zou ook nadere inlichtingen willen hebben omtrent hetgeen de Minister verstaat onder „practisch examen” en omtrent hetgeen hij verstaat onder uitoefening van de volledige tandprothese. Mij is ter oore gekomen, dat daaromtrent verschillende opinies zijn. Sommigen meenen, dat daaromtrent zelfs begrepen is, dat de menschen ook operatief te werk kunnen gaan. Indien men dergelijke eischen stelt bij het examen, zouden zonder eenigen twijfel tal van die menschen daaraan niet voldoen en dan geloof ik ook wel, dat het uitgebreid zou worden tot buiten de gren-

zen, die aan dit woord tandprothese moeten worden gesteld. Kan de Minister zich dus vereenigen met de definitie, daaraan gegeven door den Hoogen Raad in zijn arrest van 1920? De Hooge Raad overwoog daarin het volgende:

„dat de wet wel niet nader omschrijft, wat zij onder de toepassing der tandprothese verstaat, maar reeds het gebruik van het aan de medische wetenschap ontleende woord „tandprothese” er op wijst, dat daarmede bedoeld is een onderdeel der geneeskunst, waarbij dan de samenstelling en de afleiding van het woord duidelijk maken, dat het bedoelde onderdeel bestaat in het verleenen van tandheelkundigen raad of bijstand, ten einde zieke of niet meer aanwezige tanden en kiezen te vervangen door kunsttanden of kunstgebitten, zoo noodig na het daarvoor geschikt maken van den mond der patiënten”.

Ik zou de Regeering willen vragen, of zij zich met die definitie kan vereenigen; zij komt mij juist voor.

Wanneer de heer Duys zijn zin kreeg en wanneer dien menschen de bevoegdheid kregen om na een examen tandarts te worden, dan geloof ik, dat hij degenen, die hij schijnt te willen helpen, zeer zou dupeeren. Tal van degenen, die zich nu gedupeerd gevoelen, zouden niet in staat zijn een dergelijk examen af te leggen. De heer Duys heeft voorgelezen de practische eischen voor het examen van tandarts; de meesten van de gegadigden zouden aan dit examen niet kunnen voldoen en hij zou ze daarmede dus eerder dupeeren dan helpen.

Wat betreft het reeds op tafel liggende amendement van den heer Suring, mijn houding daartegenover hangt af van de houding, die de Minister ten aanzien daarvan zal innemen. De heer Suring wil degenen, die zich al in 1925 hebben aangemeld, maar zijn afgewezen, alsnog in de gelegenheid stellen aan dit examen deel te nemen. Ik heb daar geen bezwaren tegen, omdat het principieel niet ingaat tegen de hier den laatsten tijd gevolgde lijn, want de heer Suring stelt ook den eisch, dat de menschen reeds in 1913 gevestigd moesten zijn als tandheelkundige. Indien hij dien eisch niet stelde, zou ik er tegen zijn, maar nu zal ik, indien de Regeering er geen overwegende bezwaren tegen heeft, vóór het amendement van den heer Suring stemmen.

Mevrouw de Vries—Bruins: Mijnheer de Voorzitter! Ik kan mij in hetgeen ik te zeggen heb bekorten, omdat ik mij in hoofdzaak aansluiten kan bij hetgeen de heer de Wilde heeft gezegd. De geheele zaak betreft de uitvoering van de wet van 1925 en de wijze, waarop wij de fouten, bij de uitvoering daarvan gemaakt, kunnen herstellen. Wij zullen goedgevoelen, ons daaraan te houden. Er zijn verschillende stemmen in de Kamer opgegaan om deze bedoeling toch uit te breiden.

Mijnheer de Voorzitter! Dat er verdedigers voor al deze uitbreidingen gevonden zijn in deze Kamer, kan ik mij niet goed voorstellen, omdat ieder van degenen, die vandaag heeft gesproken, de geschie-

denis heeft medegemaakt. Aan den anderen kant kan ik mij wel voorstellen, dat de verschillende belanghebbenden poging hebben gedaan om aan bod te komen. Ik kan mij heel goed voorstellen, dat door de verschillende fouten, die bij de uitvoering van de opeenvolgende wetten zijn gemaakt, belanghebbenden, die meenden benadeeld te zijn, hebben geprobeerd een kansje te wagen. Ik meen echter, dat degenen, die deze zaak hebben medegemaakt, per slot van rekening beter gedaan zouden hebben, zich te bepalen tot den inhoud van het wetsontwerp.

De heer Boon vraagt mij waarom. Ik geloof, dat het logisch is om, wanneer men spreekt over een wetsontwerp, zich te bepalen tot den inhoud daarvan en dan moet men er niet allerlei dingen bijhalen.

De bedoeling nu van dit wetsontwerp is, om dengenen, die afgevozen zijn door de voorlaatste wet, alsnog gelegenheid te geven van hun bekwaamheid te doen blijken. Wij hebben gemeend, dat de wijze, waarop de commissie-Limburg mede heeft gewerkt aan de uitvoering van de wet, niet zóó is, dat het rechtsgevoel van belanghebbenden is bevredigd.

De Kamer heeft in overgroote meerderheid getoond, zich aan te sluiten bij de conclusie van de commissie-de Wilde, en de Regeering te verzoeken alsnog te zoeken naar een oplossing, waardoor het rechtsgevoel wel bevredigd wordt. Dat is de eenige beteekenis van het wetsontwerp.

Maar, gelijk ik reeds zeide, ik kan mij heel goed voorstellen, dat de verschillende belanghebbenden nog probeeren om bij deze gelegenheid een kansje te wagen en bevoegdheid te verkrijgen.

Ik kan mij echter minder goed begrijpen, dat hier verdedigers gevonden zijn voor eenige stellingen, die uitgesproken zijn door den medischen medewerker van de *Nieuwe Rotterdamse Courant*. Die medische medewerker — ik zal zijn naam niet noemen, deze doet er niet toe — zal zich dezer dagen gelukkig gevoeld hebben, speciaal vandaag, waar hij door verschillende personen, die hem misschien niet eens kennen, gepromoveerd is tot deskundige op het gebied van de toepassing van de tandprothese en de uitvoering van de wet op de tandheelkunde. Deze medische medewerker is eigenlijk de man, waarop wij ons vandaag mogen beroepen! Vooral de heer Duys heeft dat herhaaldelijk gedaan en heeft gezegd: hier heb je een medicus, die ons dezen raad geeft, luister daarnaar — het is geen tandarts, want die komt den heer Duys al direct verdacht voor —, hij zal het wel weten!

Voor mij is echter die medische medewerker volstrekt geen bijzondere deskundige op dit terrein, ik zou niet weten op welken grond, en ik geloof, dat wij goed zullen doen uit eigen oogen te kijken. Dat wil ik vooral doen, ten opzichte van één maatregel, door verschillende leden aanbevolen, nl. door mevrouw Bakker—Nort, de heeren Langman en Duys en per slot van rekening ook door den heer Boon.

Ik bedoel den maatregel, waarbij een deel dier tandtechnici zal moeten worden gepromoveerd tot tandartsen.

Er zijn verschillende mogelijkheden gesteld. Er zijn er, die gezegd hebben — ik geloof, dat het de heer Duys is geweest —: Laten alle technici, die tweemaal hun visum hebben gekregen, eenvoudig zonder meer voortaan den titel van tandarts voeren.

Dit is de eerste mogelijkheid, waarbij dan sommige tandtechnici, zonder bepaalde opleiding, gelijk zullen worden gesteld met tandartsen, die een studie van 4 jaren of meer achter den rug hebben.

Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp niet, hoe men, wat de bekwaamheid betreft, deze beide groepen gelijk kan stellen. Wanneer men dat doet, negeert men de geheele tandheelkundige opleiding. Degenen, die toegelaten worden tot de opleiding van tandarts in Utrecht, moeten hebben een vooropleiding H.B.S. of gymnasium. Dat geeft toch zeker enkele waarborgen voor kennis, misschien geen zekerheid, maar een waarborg. Daarna moeten zij in het normale geval 4 of 5 jaar in Utrecht studeeren. Die opleiding is voor een groot deel theoretisch, voor het andere deel practisch. Aan dat theoretische gedeelte schijnen sommige leden al heel weinig waarde te hechten, vandaar een tweede voorstel, om de tandtechnici in de gelegenheid te stellen, door het afleggen van het practische gedeelte, de volledige bevoegdheid van tandarts te krijgen.

De heer Duys zegt daarvan, dat, wanneer men een academisch gevormd man, een dokter, of den Minister, eveneens een bestudeerd man, 5, 10 of 20 jaar na zijn studie, onderzoekt op zijn theoretische kennis, hij daar ook niets meer van weet. Inderdaad bestaat groote kans, dat hij niet onmiddellijk zou slagen voor het examen; hij zal niet meer beschikken over de parate kennis, waarover hij 5 of 10 jaar geleden beschikte, maar wij mogen aannemen, dat hij van de theoretische kennis toch geprofiteerd heeft. De toepassing van die kennis voor de practijk heeft enorme waarde. Daarom gaat het toch. Men mag toch niet vergelijken de gelegenheid, die men hier zou willen maken om de geheele theoretische opleiding weg te laten, en het feit, dat iemand, die gestudeerd heeft, op een gegeven oogenblik niet meer alle feiten tot zijn beschikking heeft. Dat zijn dingen, die niets met elkaar te maken hebben. Op deze manier ontkent men alle waarde van een theoretisch wetenschappelijke vorming. De heer Duys heeft echter hier zeer warm verdedigd de bevoegdverklaring van tandtechnici tot tandarts, geheel alleen op een practisch examen.

Dat zou zijn het gewone practische examen voor tandarts. De heer Duys heeft de eischen van dat practisch examen voorgelezen. In de wet, regelende de voorwaarden tot verkrijging der afzonderlijke bevoegdheid tot uitoefening der tandheelkunde, staat in art. 8 een omschrijving van de eischen, als volgt:

- a. het verrichten van tandheelkundige behandeling op het phantoom;
- b. de diagnostiek, de pathologie en de therapie van de tand- en mondziekten.

Men wil dus deze personen een diagnose laten stellen zonder eenige theoretische kennis der tand- en mondziekten. Ze moeten er dus in de practijk maar naar raden.

Geeft dat voldoende waarborgen; mag men de patiënten daaraan toevertrouwen? Voor een ernstig mensch is het niet mogelijk om dat vol te houden. Gesteld, dat eenige tandtechnici voor het practisch examen slagen, zou het dan eerlijk zijn tegenover het publiek, dezen menschen den volledige titel van tandarts te geven en niet duidelijk te maken, dat het feitelijk geen personen met volledige bevoegdheid zijn? Waarvoor dient dan eigenlijk het geheele onderwijs te Utrecht? Laat men dat dan maar zoo spoedig mogelijk opdoeken, want dan zou de theoretische opleiding in het geheel geen waarde meer hebben. Ik zal dan ook in geen enkel opzicht medewerken aan een regeling, waarbij tandtechnici zullen worden toegelaten tot het practisch examen.

Wat zou bovendien het resultaat zijn van een dergelijk plan? Dit, dat misschien een paar technici of tandheelkundigen er door zouden komen, maar waar blijft men dan met de rest van de tandtechnici, die nu bevoegd zijn voor de toepassing van de tandprothese? Zullen die menschen dan den titel van tandheelkundige behouden, of zullen zij weer geheel en al van de lijst worden afgevoerd en tandtechniker blijven? Wanneer men een zooveel moeilijker examen zou instellen, dus iets heel anders dan in deze wet bedoeld wordt, zou men dan geen groote onbillijkheid begaan tegenover een groot deel der personen, die thans tandheelkundige heeten? De heer Duys heeft gezegd: de tegenwoordige toestand deugt niet en geeft groote verwarring, want er zijn drie groepen van menschen, die gelijkstaan: de tandtechnici, de tandheelkundigen en de tandartsen. Die drie groepen doen volstrekt niet hetzelfde werk, de tandtechnici doen het technische werk, de beide andere groepen komen ongeveer op hetzelfde terrein, de behandeling der patiënten. Dat is nu eenmaal het gevolg van de wet van 1925, die ik niet gewild heb. De fouten, welke aan deze wet kleven, konden niet beter zijn aangetoond dan vandaag is geschied door de heeren Duys en Boon.

Deze geluiden hadden de heeren in 1925 moeten doen hooren. Toen hadden zij moeten komen met de critiek, die zij nu op de wet hebben uitgeoefend, maar toen hebben zij netjes vóórgestemd. Er is toen wel degelijk gewaarschuwd, dat de wet in geen enkel opzicht deugde. Nu blijkt inderdaad, dat er allerlei moeilijkheden uit voortkomen. Eén van die moeilijkheden wordt nu uitgespeeld als onoverkomelijk bezwaar van verdere toepassing, nl. het feit, dat de tandheelkundigen niet bevoegd zijn tot het trekken van een melktand. Dat is waar, het is heel dwaas, maar worden de tandheelkundigen er ongelukkig door, dat zij dat niet mogen doen? Het is iets, wat bij een tandarts hoogst zelden voorkomt. Melktandjes vallen gewoonlijk vanzelf uit, anders worden ze uitgetrokken door vader of moeder, door een broertje of zusje, of door den patiënt zelf. Het zal niet zooveel voorkomen, dat een tandheelkundige wordt gesteld voor de vraag, om een melktandje te trekken, en er blijft voor hen een terrein over, dat groot genoeg is om een bestaan in te vinden, in mijn oog zelfs te groot. De heer Boon zegt nu, dat de wet niet logisch is. Dat had hij in 1925 moeten zeggen. Ik heb

nu een van die bezwaren, waaraan men thans groote waarde wil toekennen, tot zijn werkelijke proporties teruggebracht. Men zal daar nu verder maar in moeten berusten en zich troosten met de gedachte, dat we hier met een uitstervende groep te doen hebben, met een tijdelijken maatregel. De wet van 1925 kan niet zoo van den aardbodem verdwijnen. De remedie, die de heeren voorstellen, is veel erger dan de kwaal; laat men dan de wet van 1925 maar behouden, liever dan een nieuwen maatregel ontwerpen, die nog veel meer onbillijkheden geeft.

De heer Duys heeft nog een ander argument gegeven, waarom de tandheekkundigen zouden moeten worden bevorderd tot tandarts, en dat was, dat zij zouden moeten worden beschermd tegen de tandartsen. Bij dit punt heeft de heer Duys op een buitengewoon beleedigende manier gesproken over den stand van de tandartsen. De tandartsen zullen zich zelf wel verdedigen, ik zal dat niet voor hen doen en ik heb er ook geen lust toe. Wanneer een dergelijke stortvloed van beledigingen achter elkaar wordt uitgesproken tegenover een stand van wetenschappelijk opgeleide menschen, dan gaat het niet meer tegen de personen, maar tegen den stand, en dan heb ik voor mij geen lust om daartegen op te komen, en ik geloof ook niet, dat dat mijn taak is. Het spijt mij alleen, dat een dergelijk element in het debat is gebracht en ik verheug mij er in, dat de heer Boon zich daarbij niet heeft aangesloten. Er is geen enkele reden om, wanneer men iets wil doen om de tandheekkundigen te helpen, de tandartsen te disqualificeeren, dat zijn twee van elkander gescheiden zaken. Ik geloof dan ook per slot van rekening, dat het argument van den heer Duys, dat men den menschen een anderen titel moet geven om ze tegen de tandartsen te beschermen, door niemand in de Kamer zal worden gewaardeerd en door niemand in de Kamer zal worden overgenomen. Als men een dergelijken maatregel wil bevorderen, dan moet men dat doen op zakelijke overwegingen, en nu geloof ik, dat de zakelijke argumenten, die door sommige leden zijn naar voren gebracht, niet juist zijn. In de eerste plaats zou ik het betreuren, wanneer men een groep technici of tandheekkundigen, die geen theoretische opleiding heeft gehad en niet de voor-opleiding, die wij van de andere tandartsen eischen, tandarts ging maken. Dat zou een misleiding zijn voor het publiek.

In de tweede plaats, en dat is ook niet zonder betekenis, zou men op deze wijze een goed deel der andere tandheekkundigen zeer dupeeren, omdat ik overtuigd ben, dat in het gunstigste geval misschien wel 2 of 3 tandheekkundigen tot tandarts zouden worden bevorderd, terwijl de belangen van de anderen zeer in het gedrang zouden komen. Ik zou het buitengewoon betreuren, als dat zou gebeuren.

De heer dr. V o s: Mijnheer de Voorzitter! Het is wel buitengewoon moeilijk in deze materie een beslissing te nemen, die een rechtvaardig einde aan deze moeilijke zaak zal maken. Welke conclusie men ook trekt en welk besluit de Kamer ook zal nemen, ik geloof, dat wij altijd

weer tot een zeer onbevredigende oplossing. zullen komen, en wel voornamelijk, omdat in den loop van de behandeling van deze zaak zoo veel fouten zijn gemaakt en zoo veel onbillijkheid is betracht en zoo veel weifelhoedigheid is te zien gegeven, dat het schier onmogelijk is geworden een bevredigende oplossing te geven. Als zich één conclusie bij het beschouwen van deze zaak bij mij opdringt, dan is het deze, dat verre boven het particuliere belang van deze 170 menschen staat het algemeene, dat het rechtsbewustzijn wel heel sterk moet zijn geschokt door de opeenvolgende handelingen, die in deze zaak zijn geschied. Dat bepaalt ook voor een gedeelte de houding, die ik tegenover dit wetsontwerp aanneem. Ik zou geneigd zijn om mij, theoretisch, in het algemeen, aan te sluiten bij datgene wat de heer de Wilde heeft gezegd. Ik geloof, dat hij de zaak zóó heeft gesteld als die moet worden gesteld, maar voor mij primeert hierbij nog wel iets anders, nl. dit: dat men iets goed te maken heeft tegenover de menschen, die door de handeling van den Minister het visum hadden gekregen — voor een deel ten onrechte —, maar daardoor het vertrouwen konden hebben, dat zij bevoegd werden geacht om de volledige tandprothese uit te oefenen en die zich daar ook natuurlijk op hebben ingesteld, maar nu plotseling weer door het ingrijpen van de commissie-Limburg beroofd zijn van een voorrecht, dat zij reeds van den Minister hadden gekregen.

Er zijn uiteraard bij deze groep van ruim 100 menschen, die daardoor gedupeerd zijn, een aantal, die dat op hun eigen rekening behoorden te schrijven, menschen, die misschien de autoriteiten, de inspecteurs van de volksgezondheid, verkeerd hebben ingelicht. Men zou kunnen zeggen: die menschen mag men zonder scrupules berooven van het voorrecht, dat zij op onrechtmatige wijze hebben verkregen. Het is echter moeilijk uit te zoeken, wie dat zijn geweest. Maar er is ook een groote groep onder die gedupeerden, van wie men kan zeggen, dat zij daar zelf geen schuld aan zijn en die eenvoudig door de handelingen van de autoriteiten in deze moeilijke positie zijn gebracht. Ik wil wel zeggen, dat ik in een geval als dit, waar een groote groep van menschen voor een overgroot deel buiten hun eigen schuld zijn benadeeld, bereid ben de ruimste mate van billijkheid en rechtvaardigheid te betrachten en dat ik mij dus gaarne wil aansluiten bij hen, die de groep van menschen, die toegelaten worden tot het practisch examen, wil verruimen. Ik zal mij gaarne aansluiten bij de pogingen om allen, die het eerste visum hebben verkregen maar het tweede niet, in de gelegenheid te stellen, om door het practisch examen alsnog het tweede visum te verkrijgen.

Ik zou het hierbij kunnen laten, maar geloof toch, dat het niet goed zou zijn niet met een enkel woord protest aan te teekenen tegen de uitlatingen, die vooral door den heer Duys zijn gedaan. Ik heb behoefte, daarover in zeer sterke mate mijn leedwezen uit te spreken, want het staat voor mij zoo, dat hij den stand van de tandheekkundigen niet releveert door den stand van de tandartsen naar beneden te halen.

De heer Duys: Dat heb ik niet gedaan. Ik heb alleen hun strijd-methode gedisqualificeerd.

De heer dr. Vos: U hebt bedoeld om dat te doen, maar de strekking van uw betoog is toch deze geweest, dat men sterk onder den indruk moet zijn gekomen, dat u eigenlijk meende....

De Voorzitter: Ik doe den geachten afgevaardigde opmerken, dat het gebruikelijk is zich tot den Voorzitter te wenden. Dit heeft onder meer het goede gevolg, dat niet al te veel geïnterrumpeerd wordt.

De heer dr. Vos: Ik meen, dat de geachte afgevaardigde, de heer Duys door zijn uitlatingen zeer sterk een blaam heeft geworpen op den stand van de tandartsen.

Wij zullen allen, zoo wij hier aanwezig zijn, dien indruk gekregen hebben, en ik geloof niet, dat het aangaat, den stand der technici te verheffen door den stand der tandartsen, die toch het voordeel heeft gehad van een breedere, universitaire opleiding, naar beneden te halen. Als ik het heel sterk zou willen zeggen en in zijn volledige consequenties zou willen toespitsen, zou ik kunnen zeggen, dat eigenlijk de geachte afgevaardigde de heer Duys getuigenis heeft afgelegd, dat hij aan de universitaire opleiding maar een bitter schijntje waarde toekent.

Ik zal niet in den breede de voordeelen eener universitaire of wetenschappelijke opleiding hier uitmeten; voor de beoordeeling van ziekten, maar ook voor de verantwoordelijkheid, die de tandheelkundigen dragen, heeft een wetenschappelijke opleiding buitengewoon groote beteekenis. En niemand zal kunnen ontkennen, dat een consequentie van de meening van den heer Duys deze zou kunnen zijn, dat men meent, dat aan goede, knappe praktizijns, die vaak door hun juridische adviezen den menschen grootere praktische diensten bewijzen dan minder knappe advocaten, de titel van jurist moet verleend worden.

Ten slotte nog dit.

Ik heb bezwaar tegen de opvatting, dat men nu aan een groep van tandtechnici, hun nl., die vóór Juni 1913 de volledige tandprothese hebben toegepast, de gelegenheid wil bieden om door een practisch examen den titel van tandarts te verkrijgen. Ik geloof, dat de Kamer verkeerd zou doen door zich bij deze opvatting aan te sluiten. Het is ook niet noodig. Als men de betoogen hoort van de voorstanders dezer meening, zou men kunnen denken, dat men een buitengewoon groot onrecht aandoet aan diegenen, die vóór Juni 1913 de volledige tandprothese hebben toegepast. Men is hier plus royaliste que le roi.

De tandtechnici vragen dat niet. Men doet hen geen onrecht aan, wanneer men hun teruggeeft, wat ze gehad hebben. Men behoeft ze niet meer te geven, dan ze gehad hebben.

De moeilijkheden, die men ondervindt in de practijk en die hier zeer breed zijn uitgemeten, bewijzen m.i. in de eerste plaats, dat het

instituut van de tandheelkundigen niet behoorlijk was geregeld in Nederland en ik zou er aan durven toevoegen: op het oogenblik nog niet goed is geregeld. Maar dat verbetert men niet door den weg te volgen, die door den heer Duys wordt aangegeven. Dan moet men de zaak causaal behandelen en voor de tandheelkundigen eischen stellen, die voldoen aan een zoodanigen maatstaf, dat de moeilijkheden, die nu in de practijk worden ondervonden, worden voorkomen.

Ik zou mij zeer sterk willen verzetten tegen het vermengen van de kwesties. De eene zaak zou ik volkomen afgescheiden willen houden van de andere en ik zou mij in dit opzicht nogmaals willen aansluiten bij hetgeen de geachte afgevaardigde de heer de Wilde heeft gezegd. Alleen met dien verstande, dat ik mijn stem zal verleen aan een poging om ook voor de gedupeerde tandheelkundigen de mogelijkheid te verkrijgen, dat zij alsnog een tweede visum ontvangen.

De heer Beumer: Mijnheer de Voorzitter! Ik wensch slechts een paar woorden in het midden te brengen.

Op 15 Mei 1928 heb ik behoord tot de 5 leden dezer Kamer, die hun stem hebben uitgebracht tegen de conclusie, die voorgesteld was door de commissie, die geadviseerd had over de inlichtingen op het adres van enkele tandtechnici.

De vraag rijst nu: welk standpunt zal ik tegenover dit wetsontwerp innemen?

De Regeering heeft bij een andere gelegenheid wel eens den gedachtengang gevolgd, dat, wanneer iemand tegen een bepaalde conclusie was opgekomen en daarna door de Regeering uitvoering was gegeven aan de regeling, die bij de conclusie was gevraagd, men ook als tegenstander zich daarbij kon neerleggen.

Ik zou in dien gedachtengang bereid moeten zijn in dit geval met het wetsontwerp mee te gaan, omdat nu eenmaal op 15 Mei 1928 de Kamer zich in groote meerderheid met die conclusie heeft vereenigd. Ik zou mijn oppositie kunnen opgeven. Ik zou kunnen zeggen, met den heer de Wilde: de Regeering stelt thans voor, wat destijds is gevraagd; en er verder het zwijgen toe doen.

Maar er is wat anders, en in dat andere feit, waarop ik het oog heb, is voor mij de reden gelegen om met het wetsontwerp niet mee te gaan.

Ik heb op 15 Mei 1928 de vrees uitgesproken, dat met aanneming van de conclusie der commissie de zaak niet uit zou zijn. Die conclusie werd voorgesteld om te gemoet te komen aan het rechtsgevoel van de betrokken personen, die niet hadden verkregen datgene, waarop zijn meenden recht te hebben. Wij behandelden toen die quaestie voor de zesde maal; thans is het de zevende maal en wij moeten niet meenen, dat het nu uit is. Dat blijkt heel duidelijk uit den loop van zaken en uit de discussie.

Mijnheer de Voorzitter! Er is een bekend versje: Makkers, ten laatsten male tot den strijd u geschaard.

De heer Kleerekoper: Dat is geen versje. Het is altijd voorzichtig, geen grappen te maken over wat anderen heilig is.

De heer Beumer: Ook best; het is dan een lied. Ik wist echter niet, dat het heilig was; want het is, meen ik, onlangs veranderd in: Makkers, hoort de signalen; omdat de „laatste maal”, maar niet kwam. Maar goed, het was dan: Ten laatsten male tot den strijd u geschaard. Dat nu is hier niet het geval. Wij weten zeker, dat deze zaak niet uit is. Waaruit blijkt dat? De heer Suring heeft een amendement voorgesteld, omdat hij niet tevreden was met hetgeen de Regeering doet. De heer Suring wil de moeilijkheid dus op zijn manier oplossen, maar het is gebleken, dat ons geacht medelid de heer Langman van oordeel is, dat de zaak zelfs met aanvaarding van het amendement-Suring niet uit is. Ik heb den indruk gekregen uit de rede van den heer Boon, dat ook naar diens meening het amendement-Suring geen voldoende en volledige oplossing geeft, en nu behoeft ik geen andere afgevaardigden meer te noemen om de conclusie te trekken, dat er verscheidene Kamerleden zijn, die meenen, dat men meer royaal moet zijn en dat er zelfs zijn, die meenen, dat men aan ieder, die er eenigermate bij betrokken is, de bevoegdheid moet geven om de volledige tandprothese uit te oefenen.

Nauwelijks was dit wetsontwerp ingediend, Mijnheer de Voorzitter, of wij kregen ook al van belanghebbenden een adres, waarin uitdrukkelijk gezegd werd, dat hiermede de moeilijkheden niet zijn opgelost. Zij zijn lang niet tevreden, en ik begrijp dat. Degenen, die zich verantwoordigd hebben getoond of ontevreden over de resultaten van den arbeid der commissie-Limburg, kunnen onmogelijk met dit voorstel tevreden zijn en daarom wilde ik de zaak als afgedaan beschouwen, toen die commissie had gesproken. Waarom zal men nu aannemen, dat er thans een „objectieve maatstaf” zal worden gebruikt; dat nu erkend zal worden, dat er een objectieve maatstaf aangelegd zal worden en dat men tevreden zal zijn, indien men afgewezen wordt? De Minister stelt volgens het ontwerp de eischen vast voor het praktische examen en wijst 3 personen aan, die zullen examineeren. Ik laat daar alle critiek, die geoefend kan worden op de eischen, die de Minister stelt, en op de personen, die hij aanwijst, maar heeft men ooit gehoord, dat zij, die geëxamineerd werden, b.v. aan een universiteit door de professoren, volkomen overtuigd waren van de juistheid van de oordeelvellingen van die professoren? Het is mij meer dan eens gebleken, dat iemand, die was afgewezen, toch meende, dat hij het er goed had afgebracht en toegelaten behoorde te wezen. Dat zal hier ook zoo zijn. Waarom zou van deze personen, indien zij worden afgewezen, meer objectiviteit kunnen verwacht worden dan van de afgewezen leerlingen van een universiteit?

Het geheele art. 1 geeft aanleiding tot veel te veel vragen, zoodat voor mij vaststaat, dat de bevrediging, die men hoopt te krijgen, niet verkregen zal worden. Daarmede is de zaak dus niet uit; wij komen voor den achtsten keer er weer op terug. Misschien worden nu eenigen

door een examen gelukkig gemaakt en dan zullen degenen, die gezakt zijn, weer een adres sturen en misschien zal ten slotte de meerderheid der Kamer de hand over het hart strijken en iedereen de bevoegdheid geven.

Ik wensch onder deze omstandigheden niet met het ontwerp van wet mee te gaan.

De heer Slo t e m a k e r d e B r u i n e, Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid: Mijnheer de Voorzitter! Eer ik tot mijn eigenlijke rede kom, zou ik twee zeer korte opmerkingen willen maken. De heer Boon heeft op een bepaald oogenblik gesproken over de fouten, die te dezer zake gemaakt zijn door uw ambtsvoorganger, Mijnheer de Voorzitter, en dus ook door mijn ambtsvoorganger. Ik stel er prijs op, vast te stellen, dat in het uitvoerig antwoord, dat ik destijds gegeven heb op schriftelijke vragen van mr. Oud, ik nadrukkelijk erkend heb, dat ook door mij fouten begaan zijn; ik mag niet het odium alleen op een ander laten rusten. In de tweede plaats wil ik iets zeggen over hetgeen de heer Vos heeft opgemerkt, namelijk dat bepaalde tandtechnici van een bepaalde bevoegdheid beroofd zijn door het ingrijpen van de commissie-Limburg. Deze formule lijkt mij volkomen onjuist, want het is zóó gegaan, dat na een interpellatie van mevrouw de Vries—Bruins de Kamer ingrijpen zeer beslist noodzakelijk achtte; dat de Minister in de lijn van de beslissing der Kamer met het ontwerp is gekomen; en dat de Staten-Generaal dit ontwerp hebben aangenomen. Men mag hier dus niet van de commissie-Limburg spreken.

Mijnheer de Voorzitter! Na deze twee bijzondere opmerkingen wil ik dan tot mijn eigenlijke rede komen en natuurlijk allereerst aangegeven van uit welk oogpunt ik het ontwerp zelf wil beoordeeld zien en welk standpunt ik dus ook innemen zal tegenover de verschillende gedachten, die zijn gelanceerd en tegenover het eene amendement, dat reeds is ingediend.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou u intusschen willen verzoeken mijn rede te mogen voortzetten in de volgende vergadering.

De Voorzitter: Ik heb geen bezwaar om aan het verzoek van den Minister te voldoen.

De algemeene beraadslaging wordt verdaagd.

De Voorzitter: Ik stel aan de Kamer voor, om het voor de leden ter inzage gelegd gedeelte van het officieel verslag der *Handelingen* van de vorige vergadering goed te keuren.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt gesloten.

In de gelegenheid stellen van hen, die ingevolge de wet van 30 December 1926 (Staatsblad no. 454), geen visum op hun bewijs van vestiging hebben ontvangen, om alsnog van hun praktische bekwaamheid te doen blijken (227).

De heer v a n G i j n, lid van de Commissie van Rapporteurs, brengt het volgende verslag uit:

In handen van uw commissie is gesteld een verzoekschrift van P. J. Schetselaar, te Gorinchem, houdende verzoek er toe te willen medewerken, dat hij in de gelegenheid worde gesteld, door het examen zijn bekwaamheid te toonen.

De Commissie van Rapporteurs stelt voor, dit adres neder te leggen ter griffie ter inzage van de leden.

De Kamer vereenigt zich met de voorgestelde conclusie.

De algemeene beraadslaging wordt hervat.

De heer S l o t e m a k e r d e B r u i n e, Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid, zet zijn rede voort en zegt:

Mijnheer de Voorzitter! Bij de behandeling van dit wetsontwerp is het noodig, scherp in het oog te vatten het doel van dit ontwerp; de conclusie van de commissie, die 15 Mei 1928 hier is aangenomen; en het adres, dat tot die conclusie heeft geleid. Wij zullen dit scherp in het oog moeten vatten, omdat er een zeer groote verwarring bestaat, niet alleen blijkens het Voorloopig Verslag, maar ook blijkens de opmerkingen, die mevrouw Bakker—Nort daarover heeft gemaakt. Welnu, het doel moet zijn een zuivere uitvoering te krijgen van de wet van 29 Juni 1925, volgens de bedoeling van den wetgever; dat en anders niet.

De grondgedachten van deze wet waren drieërlei: 1o. het gaat over de bevoegdheid van de volledige tandprothese; 2o. het gaat over hen, die vóór 10 Juni 1913 deze als beroep uitoefenden; 3o. het gaat over hen, die bekwaam zijn.

De derde maatregel, geëischt met het oog op de belangen van de volksgezondheid, kan op het oogenblik verder blijven rusten. De beide andere grondgedachten volgden logisch uit hetgeen er in 1913 is ge-

daan en vergeten. Toen werd de uitoefening der tandprothese gebracht tot de bevoegdheid van den tandarts. Het beteekende, dat niet-tandartsen daartoe niet meer bevoegd zouden zijn. Het bleek, dat een aantal personen niet deze tandprothese vóór 10 Juni 1913 hun brood hadden verdiend en dat het wenschelijk was, hun die mogelijkheid niet te ontnemen.

Gelijk gezegd, aan deze drie grondgedachten meen ik te moeten vasthouden en zal, naar ik vertrouw, ook de Kamer willen vasthouden. Bij dit ontwerp moeten wij geen enkelen stap op ander terrein doen, omdat, alleen als dit ontwerp onvertroebeld wordt afgedaan, wij tot den toestand komen, dien wij allen op het oogenblik wenschen.

Verder gaan zou in de eerste plaats kunnen beteekenen onze aandacht wijden aan de opmerkingen van mevrouw Bakker—Nort omtrent deze vraag: is het gewenscht, dat er tweeërlei bevoegdheid is, nl. die van de tandartsen eenerzijds, die van de tandheekkundigen anderzijds.

De geachte afgevaardigde heeft bij het stellen van die vraag naar mijn meening volkomen te recht opgemerkt, dat de vraag slechts later aan de orde zou kunnen komen en in elk geval staat naast dit ontwerp. Dat volgt zeer duidelijk uit de geschiedenis. Wij hebben een adres ontvangen, gedateerd 24 November 1927, waarin uitsluitend gehandeld wordt over de al dan niet juiste aanwijzing van personen. Wij hebben de conclusie van de commissie uit de Kamer, dd. 20 Maart 1928, waarin alleen gesproken wordt over de aanwijzing of niet-aanwijzing van bepaalde personen en waarin omtrent de bevoegdheid in het geheel niet wordt gesproken. Wij hebben bovendien nog iets anders.

Bij de behandeling van het ontwerp, dat tot de wet van 1925 heeft geleid, heeft men zeer bepaaldelijk over deze tweeërlei bevoegdheid gesproken en ze gewild. In de *Handelingen* 1924—1925, blz. 2065, lees ik, dat de heer Boon deze uitdrukking heeft gebruikt (het ging over de gedachte, door mevrouw de Vries—Bruins aan de orde gesteld: of een andere bevoegdheid wenschelijk ware, in verband waarmee dan andere voorwaarden zouden worden gesteld):

„Hetgeen de Regeering voorstelt is meer dan voldoende.”

De heer Oud heeft, *Handelingen* blz. 2068, naar aanleiding van hetzelfde amendement, gezegd:

„De bedoeling van het wetsontwerp is, om de bevoegdheid, die een aantal menschen vroeger hadden, aan hen terug te geven. Mevrouw de Vries—Bruins wil echter met haar amendement aan die menschen een grootere bevoegdheid geven, nl. de volledige bevoegdheid van den tandarts.”

En iets verder:

„Is hiervoor reden? De belanghebbenden zelf vragen het niet

en het is begrijpelijk, dat zij het niet doen, want welke reden zou er voor zijn, om aan menschen, die nooit die bevoegdheid hebben gehad, de volledige bevoegdheid van tandarts te geven.

Wanneer er een onrecht valt goed te maken of een onbillijkheid dient te worden hersteld, behoeft men niet verder te gaan dan dat. Ik gevoel er echter niet voor om nu een regeling te treffen, waarbij aan hen, die nooit bevoegd zijn geweest praktijk uit te oefenen, de bevoegdheid wordt gegeven dat wel te doen."

Op blz. 2969 van de *Handelingen* heeft mejuffrouw Katz duidelijk doen zien, dat zij de mogelijkheid van die tweërlei bevoegdheid in het oog had gevat. En de Minister heeft op blz. 2070 niet minder nadrukkelijk de tweërlei bevoegdheid gekend, toen hij aldus sprak:

„Het gaat hier over personen, die practisch hebben uitgeoefend de prothese en meer niet."

En iets later:

„Het is niet logisch, hun meer bevoegdheid te geven dan zij tot nog toe hebben uitgeoefend, en zelfs meer dan zij zelf vragen

Volgens het ontwerp blijven wij alleen behouden de volledige bevoegde tandartsen en komen er daarnaast tandtechnici, die een bepaald omschreven bevoegdheid krijgen, maar niet de volledige bevoegdheid."

Ik geef even deze citaten om duidelijk te maken, dat wat ik „het melktandenprobleem" wil noemen, waarover de heer Duys heeft gesproken, het gevolg is van hetgeen de Kamer op 30 April 1925 nadrukkelijk heeft gewild. Ik voor mij ben van oordeel, dat, hoe men ook denke over de vraag van de tweërlei bevoegdheid in de toekomst, op dit oogenblik die vraag geheel moet blijven rusten.

De heer Duys is van een ander oordeel. Maar ik mag wel zeggen, dat de weg, dien hij heeft aangewezen, toch niet volkomen duidelijk was; omdat hij twee wegen naast elkaar aanwees. Hij wilde, en dit is het algemeene, dat de dubbel-geviseerden den titel en de bevoegdheid van tandarts verkrijgen. Maar hij wees eerst dezen weg aan, dat de dubbel-geviseerden zonder meer dien titel en die bevoegdheid zouden ontvangen. Deze mogelijkheid, door den heer Duys gesteld, is evenwel, volgens den geachten afgevaardigde zelf, practisch op dit oogenblik niet van betekenis; want, zoo zeide hij zelf, daarvoor is hier op het oogenblik geen meerderheid. Ik wil wel zeggen, dat ik, afgezien van de vraag of er een meerderheid voor is, tegen deze gedachte groot bezwaar zou hebben. Ten eerste omdat zij ingaat tegen de wet van 1925, die mijn eenige basis op dit oogenblik blijft. Bovendien omdat zij ingaat tegen den eisch van de volksgezondheid;

want het is niet juist, wat de heer Duys zeide: dat zij, die de volledige tandprothese mogen beoefenen, slechts een klein deel van de bevoegdheid van tandarts niet mogen uitoefenen. Ik ben leek, evenals de heer Duys, en daarom onthoud ik er mij van om een lijstje te geven van allerlei medisch-technische aanduidingen, die ik in allerlei stukken gevonden heb. Maar ik wil even wijzen op art. 7 van de wet van 24 Juni 1876 (*Staatsblad* no. 117), waarin wordt opgegeven, waartoe de tandarts bevoegd is. Wie dit lijstje naziet, ontdekt, dat de tandarts vrij wat meer bevoegdheden heeft dan de toepassing der tandprothese.

Eigenlijk heeft de heer Duys dat zelf ook wel gevoeld; want hij heeft te gelijk een tweeden weg aangewezen; dezen weg, dat een dubbel-geviseerde de kans geboden wordt om een practisch examen af te leggen over het geheele gebied, dat de tandarts bestrijkt; een ander practisch examen dus dan dat hetwelk ik in mijn ontwerp bedoel.

Om nu de zaak niet te vertroebelen, zal ik op dit oogenblik mij over de vraag, of zulk een mogelijkheid voor dubbel-geviseerden moet geboden worden, niet spreken en mij nog pro- noch contra daarover uitlaten. Alleen wil ik enkele opmerkingen maken.

Vooreerst, dat de heer Duys als weg aanwijst — men vindt het op bladz. 1374 der *Handelingen* bovenaan — dat er een examen zou komen, hetzelfde als het examen, dat bedoeld is in de wet van 25 December 1878, artikel 8, en toch een ander examen. Ik meen, dat het veel eenvoudiger en eleganter zou zijn om dan den weg te volgen, dat men een aanvulling beoogde van artikel 9 der wet van 25 December 1878, welk artikel thans luidt:

„Bevoegd tot het afleggen van het practisch tandheelkundige examen zijn zij, die met goed gevolg het theoretisch tandheelkundig examen hebben afgelegd, en zij, die met goed gevolg het doctoraal examen voor tandartsen, bedoeld in paragraaf 23 van het Academisch Statuut etc. etc. hebben afgelegd.”

Ik voeg er bij dat, wanneer men tot deze quaestie overgaat, de vraag moet besproken worden van de toelating tot de academische examens voor hen, die niet den gewonen weg langs gymnasium of burgerschool hebben gevolgd. Dan zal de heer Langman tevens gelegenheid hebben om nog eens te herzien wat hij gezegd heeft over toegankelijkheid tot de universiteiten en zal misschien de heer Duys aanleiding hebben om eenigszins te herzien zijn oordeel over de waarde van de academische opleiding in het algemeen.

De heer Duys: Mag ik u verzoeken, mij eens te vertellen, waar dat staat in mijn redevoering, want de een praat hier den ander na, maar u zult nergens vinden in mijn rede een mindere waardeering voor universitaire opleiding.

De heer Slotemaker de Bruine, Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid: Dan zal ik dit terugnemen, omdat ik zeker niet gaarne iemand onrecht aandoe.

In de derde plaats zou ik willen zeggen, dat de constructie, hetzij dan zooals de heer Duys die vond en die op bladz. 1374 is aangegeven, hetzij, zooals ik die veel beter acht, door aanvulling van artikel 9, naar mijn meening uiterst moeilijk zou kunnen gevat worden in de considerans van dit wetsontwerp.

Maar vooral: wij staan hier voor een absoluut novum. Het is wel heel helder, wat de geachte afgevaardigde bedoelt, maar het heeft met de geschiedenis tot nog toe niets uitstaande. En ook daarom verzoek ik dien geachten afgevaardigde zeer dringend om thans het onderwerp niet aan de orde te stellen. Dan ware het beter om te gaan in de lijn, waarin de heer de Wilde ging, toen hij zeide: dat zou een onderwerp kunnen zijn om bij een Staatsbegrooting te behandelen. Dat ik er ernstig op aandring, het thans niet aan de orde te stellen, ligt aan mijn uitgangspunt. Wij behouden thans de basis van de wet van 1925 en anders niet. De heer Duys zelf heeft bovendien nog een opportunistisch argument gegeven, door te zeggen: misschien zou thans mijn voorstel verworpen worden door een combinatie van twee minderheden; de eene, die het nooit wil, de andere, die het op dit oogenblik niet wil, omdat men op dit oogenblik de zaak niet wil vertroebelen.

Zulk een uitstel zal, dunkt mij, voor den heer Duys te minder bezwaar hebben, omdat het middel, dat hij aanwijst, niet is de radicale oplossing, waarvan hij zelf een oogenblik heeft gesproken.

Hij zei: „dan zijn wij van de zaak af.” Mijnheer de Voorzitter! Dan zijn wij niet van de zaak af. Mevrouw de Vries—Bruins en de heer de Wilde hebben daarop te recht gewezen. De mogelijkheid bestaat, dat dubbel-geviseerden niet slagen voor het practische examen, waarvan de heer Duys sprak, en zij blijven dan personen met een beperkte bevoegdheid. D. w. z.: langs de lijn van den heer Duys wordt „het melktandenprobleem” ook niet opgelost. Alleen zullen eenige personen uit den kring der tandheekkundigen overgaan naar den kring der tandartsen. Maar de moeilijkheid, waarvan hij sprak, blijft bestaan en dat lijkt mij nog een nieuwe reden om te zeggen: laat ons thans het onderwerp niet aan de orde stellen.

Een tweede uitbreidingsgedachte is die, door den heer Langman geuit, dat nl. tot het examen van het door mij ingediende ontwerp ook zullen worden toegelaten zij, die niet in Juni 1913 gevestigd waren. Nu moet ik toch vragen: waarom ter wereld men met die gedachte komen zou! Die gedachte is absoluut vreemd aan de geschiedenis. De ratio van de wet van 1925 is deze, dat men in 1913 aan bepaalde, toen werkende personen een onrecht aandeed. Waarom men thans andere personen, niet in 1913 werkende, zou toelaten, ontgaat mij ten eenenmale.

Het is bovendien buiten de sfeer, waarin wij thans moeten blijven, om een resultaat te verkrijgen. Ik hoop, dat de heer Langman mijn

uiteenzetting aanvaardt en niet verder op het onderwerp zal ingaan.

In de derde plaats hebben de heeren Langman, Duys, Boon en Vos de vraag gesteld, of het niet wenschelijk zou zijn tot het door mij bedoelde examen wel toe te laten personen, die na 1926 geen stukken hebben ingediend.

Dit is de gedachte, die door den heer Suring in zijn amendement is belichaamd. Nu de heer Suring nog niet gesproken heeft, zal ik op het oogenblik niet op de zaak ingaan; maar een opmerking wil ik nu toch reeds maken.

Ze is deze. Het komt mij voor, dat zulk een gedachte niet in strijd is met den opzet en het karakter van de wet van 1925 en dat dus in dien zin ik in elk geval niet moet zeggen, dat ik het amendement niet zou kunnen aanvaarden.

Ik zeg dit, omdat ik op dit punt nu te gelijk den heer Beumer kan beantwoorden.

Ik meen inderdaad, dat de heer Beumer zich vergiste, toen hij een geleidelijken overgang zag van de gedachte van den heer Suring naar de gedachte van den heer Langman en van de gedachte van den heer Langman naar de gedachte van den heer Duys. Ik meen inderdaad, dat er een principieel verschil is tusschen wat de heer Suring wil, die blijft binnen de enceinte van de wet van 1925 eenerzijds, en wat de heeren Langman en Duys zeggen anderzijds.

Overigens zal ik over de gedachte, waarover de heeren spraken en waarover de heer Suring spreken gaat, mij straks opnieuw moeten uitlaten.

Mij rest nog, Mijnheer de Voorzitter, een antwoord te geven op 4 vragen, mij gedaan door mevrouw Bakker—Nort en den heer de Wilde. De eerste heeft gevraagd, of het niet mogelijk zou zijn een zekere leidraad samen te stellen, opdat gegadigden weten, op welke wijze de bewijzen van hun vestiging moeten worden overgelegd; en of het niet goed zou zijn, dat zij eventueel in staat worden gesteld mondeling hun gegevens toe te lichten. Ik versta die vraag zoo, dat de geachte afgevaardigde in elk geval voorkomen wil, dat personen worden afgewezen om een vormgebrek. Mijnheer de Voorzitter! Ik wil dat gaarne toezeggen.

Mevrouw Bakker—Nort: Ook de quaestie van mondelinge toelichting, Excellentie?

De heer Slotemaker de Bruine, Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid: Voor zoover die noodig is om te zorgen, dat niet op grond van een vormgebrek wordt afgewezen, gaarne.

De tweede vraag was deze: zullen niet de leden van de examencommissie een wenk moeten krijgen van den Minister dat zij te maken hebben met oudere personen en dus ietwat tactvol moeten zijn bij het afnemen van het examen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben overtuigd, dat alle examencommissies altoos tactvol zijn; maar ik ben bereid, al is het ten overvloede, ook aan dien wenk te voldoen.

De heer de Wilde heeft gevraagd, hoe het practisch examen zou moeten worden ingericht. Mijnheer de Voorzitter! Mag ik hem antwoorden met de opmerking van den heer de Wilde op 15 Mei 1928, waarmee ik mij geheel vereenigen kan: „Wanneer een examencommissie wordt benoemd, zou deze een zeker program moeten opstellen, ...”. enz. Mijnheer de Voorzitter! Het is inderdaad mijn bedoeling om over het program te overleggen met de commissie.

Eindelijk heeft de heer de Wilde gevraagd, wat ik versta onder volledige tandprothese. Ik meen, dat er voor die vraag nauwelijks aanleiding is, omdat wij daaronder alleen kunnen verstaan datgene, wat de Hooge Raad geformuleerd heeft en wat voortdurend in de stukken uitgangspunt is geweest. Waar echter volgens den geachten afgevaardigde hier en daar daaromtrent een zekere twijfel zou zijn gerezen, wil ik wel gaarne dit zeggen. De geachte afgevaardigde heeft nog eens herinnerd aan deze formule:

„Het verleen van tandheelkundigen raad of bijstand, ten einde zieke of niet meer aanwezige tanden en kiezen te vervangen door kunsttanden of kunstgebitten, zoo noodig na het daarvoor geschikt maken van den mond der patiënten.”

Nadat de geachte afgevaardigde dat had voorgelezen, heeft hij gezegd:

„Ik zou de Regeering willen vragen, of zij zich met die definitie kan vereenigen; zij komt mij juist voor.”

Mijnheer de Voorzitter! Ik antwoord, dat ik mij met die definitie volkomen vereenig; ik geloof, dat wij niet iets anders moeten zeggen en ook niet iets meer.

De heer D u y s : Mijnheer de Voorzitter! Het zij mij vergund nog een paar woorden te zeggen in antwoord op de opmerkingen, die gemaakt zijn naar aanleiding van mijn eerste rede. In de eerste plaats meen ik iets te moeten zeggen aan het adres van mijn beide bestrijders, mevrouw de Vries—Bruins en dr. Vos. De wetenschappelijke voorlichting, die wij van de zijde van mevrouw de Vries—Bruins in deze Kamer op dit gebied hebben mogen genieten, beperkt zich vrijwel tot wat exclamaties. Ik zou volgens deze geachte afgevaardigde een stortvloed van beleedigingen hebben uitgestort over den stand van de tandartsen, voorts, volgens haar, zonder nader bewijs, is de medische medewerker van de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, dr. Schuurmans Stekhoven, heelemaal geen bijzondere autoriteit op dit gebied, vervolgens moeten wij uit onze eigen oogen kijken, en tot slot zegt mevrouw de Vries—Bruins: als wij, Tweede Kamer en Regeering, maar in 1925 hadden gedaan wat zij had gewild, dan zouden wij nimmer in deze misère hebben gezeten, maar wij zijn nu blijkbaar eenmaal zoo dom geweest.

Ik wensch allereerst dankbaar akte te nemen van de mededeeling van mevrouw de Vries—Bruins, niet dat dr. Schuurmans Stekhoven eigenlijk geen autoriteit op dit gebied zou zijn, maar wel van het feit, dat zij daaraan toevoegt, dat wij hier uit onze eigen oogen moeten kijken. Ik geloof echter, en dat is een sterke indruk, dien ik uit het optreden van deze geachte afgevaardigde krijg, dat echter juist „de” grief, die zij tegen mij heeft, juist deze is, dat ik uit mijn oogen kijk en, mij niet onder haar dictatuur plaatsende, niet blindelings aanvaard wat zij gelieft te beweren. Het argument: als wij in 1925 maar gedaan hadden wat zij voorstelde, is trouwens al heel fraai. Mevrouw de Vries—Bruins heeft van het begin af aan — het is haar goed recht, wanneer zij meent, dat dat het juiste is — met zeer groot fanatisme den strijd tegen de tandtechnici gevoerd en zich onvoorwaardelijk geplaatst aan de zijde van de tandartsen. Dat is haar volkomen recht; als haar wetenschappelijk inzicht haar daartoe drijft, zou het treurig zijn, indien zij anders handelde. Maar wat zij in 1925 wilde, was toch wel wat al te doorzichtig en de Kamer is natuurlijk toen zoo verstandig geweest daar niet in te vliegen. Toen zagen we dit gebeuren, dat onder den schijn van hulp bieden aan de technici, zij eigenlijk voorgoed zouden worden afge- maakt met behulp van een niet alleen practisch, maar ook theoretisch examen; mevrouw de Vries—Bruins heeft daarvan zelf trouwens in haar laatste rede een zeer merkwaardig bewijs geleverd. Wanneer ik thans voorstellen wilde om den tweemaal geviseerden het recht te geven om nog dat practisch examen af te leggen en dan volledig bevoegd te worden, dan zegt mevrouw de Vries—Bruins, om aan te toonen, dat dat de moeite niet waard is: ach, daar zouden maar „een paar” van die technici mee geholpen zijn. Komaan, maar als dat nu reeds waar is voor een uitsluitend practisch examen, hoeveel minder zouden dan de tandtechnici geholpen zijn met het voorstel, waarmede mevrouw de Vries—Bruins in 1925 kwam, waarin niet alleen een practisch, maar bovendien een theoretisch examen was opgenomen. Nog wel afgenomen door medici en tandartsen, de doodsvijanden der technici! Men gevoelt hoe mevrouw de Vries—Bruins, mij bestrijdende, zelf qualificeert wat de ware bedoeling van haar eigen poging in 1925 eigenlijk is geweest. Zeer te recht is de Kamer er niet op ingegaan en heeft zij de tandtechnici voor dit dierbare geschenk behoed.

Verder zou mevrouw de Vries—Bruins niet weten op welken grond dr. Schuurmans Stekhoven een bijzondere deskundige op dit terrein zou zijn. Het is mogelijk, maar dan moeten wij toch enkele zeer merkwaardige dingen constateeren bij dit debat. In de eerste plaats, dat noch in de Kamer, maar ook niet daarbuiten, daar waar hij zijn artikelen schrijft, in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, ook maar iets weerlegd is kunnen worden van de door hem aangevoerde argumenten. Steeds, wanneer een ingezonden stukje in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* verscheen, waarin hij werd aangevallen, was het voor ieder objectief persoon, ook voor den leek, reeds duidelijk ge-

noeg, dat er niets overbleef van de z.g. tegen hem aangevoerde argumenten, wanneer de heer Schuurmans Stekhoven ze onderhanden nam. Zeker, de heer Stekhoven is geen tandarts, maar dr. Schuurmans Stekhoven is toch medicus en mag toch geacht worden iets nader bij dit vraagstuk te staan, dan wij, leeken, vooral wanneer blijkt, dat hij van de zaak speciale studie maakte en zijn argumenten nog steeds tegen critiek bestand bleken.

Mijnheer de Voorzitter! De heer dr. Schuurmans Stekhoven wordt toch niet in eens niet meer deskundig, alleen omdat hij het niet eens is met mevrouw de Vries—Bruins? Dat is toch niet het criterium, waaraan mevrouw de Vries—Bruins toetst de vraag, of iemand deskundig is of niet? Ik zou wel eens willen weten of, indien de heer Schuurmans Stekhoven was blijven staan op zijn oude standpunt van vroeger, men dan niet mevrouw de Vries—Bruins enthousiast had gezien over iemand, als dien deskundigen medewerker van de *Rotterdamsche Courant*, die van het vraagstuk een studie heeft gemaakt en de zaak wetenschappelijk beziet en of zij hem dan niet een ander epitheton zou hebben verleend. Mevrouw de Vries—Bruins moet ook niet vergeten, dat de heer dr. Schuurmans Stekhoven juist iemand is, die altijd tegenover deze zaak heeft gestaan en die juist door studie van de zaak en door kennisneming van welk materiaal dan ook en door hetgeen in het binnen- en buitenland gebeurde, is gekomen tot het standpunt, dat hij thans inneemt en wiens universitaire opleiding voor hem blijkbaar geen beletsel was om niet langer op het hobbelpaardje van wat stijfkoppigheid te blijven doorhobbelen. Integendeel, dit versta ik ook onder een wetenschappelijk bezien van zaken, dat men ook den moed heeft als het noodig is te erkennen, dat men aanvankelijk mis gezien heeft. Hetgeen men dr. Schuurmans Stekhoven zeer zeker als een verdienste moet aanrekenen, is, dat hij niet geaarzeld heeft openlijk voor zijn tegenwoordig standpunt uit te komen, van af het oogenblik, dat hij door meer nauwkeurig bezien en bestudeeren der zaken zich als eerlijk man daartoe verplicht rekende.

Maar, wat nog merkwaardiger is, hij verdedigt niet alleen een standpunt van hem zelf, maar een standpunt, waarvan duidelijk gebleken is, dat het gedeeld wordt door de in mijn oog — men zou er nu haast aan gaan twijfelen wie wel deskundig is — deskundige leden van het Reichs Verband van Zahnärzte, voorts de docentenvereniging op tandheilkundig gebied, vervolgens de Zahnärzte Kammer in Pruisen en de meerderheid der studenten in de tandheilkunde. Al deze „deskundigen”, of wraakt wellicht mevrouw de Vries—Bruins ook de deskundigheid van dezen, nemen volkomen hetzelfde standpunt in, dat ook de heer Schuurmans Stekhoven inneemt. Het is wel merkwaardig, dat een — volgens mevrouw de Vries—Bruins — niet deskundige als dr. Schuurmans Stekhoven zich in gezelschap bevindt van deze bij uitstek deskundige menschen, doch mevrouw de Vries—Bruins juist zich kilometers daarvan verwijderd bevindt.

Mevrouw de Vries—Bruins geeft den raad door „eigen” oogen te kijken, welnu, ik wensch dat ook te doen, maar ik kijk toch liever door eigen oogen met behulp van een dergelijk aantal deskundigen, als ik te mijner beschikking heb, dan met behulp van mevrouw de Vries—Bruins, die van het begin af aan zoo fanatiek mogelijk tegenover deze zaak heeft gestaan en die zelfs in de Kamer er toe heeft medegewerkt — misschien wel het initiatief daartoe genomen heeft, al kwam het officieel van de Commissie van Rapporteurs — om den tandtechnici welwillend te gaan: „begiftigen” met den titel van „tandmeester”. De Kamer is op mijn voorstel daartoe, gelukkig, al evenmin ingevlogen en heeft mijn amendement om hun den titel van „tandheelkundige” te geven, aanvaard.

Ik kom nu, Mijnheer de Voorzitter, tot de qualificatie, dat ik een „stortvloed van beledigingen” zou hebben uitgestort over den stand der tandartsen en dat ik minder waardeering voor hun universitaire opleiding zou hebben. Dit laatste heeft in het bijzonder de geachte afgevaardigde dr. Vos beweerd. Hiervan wil ik wel zeggen: ook die bewering is een exclamatie, niets meer en niets minder en is door niets te bewijzen. Het stenogram van mijn gehouden rede ligt voor alle leden der Kamer ter inzage, ook voor mevrouw de Vries—Bruins. De *Handelingen* zijn reeds verschenen, maar naar „beledigingen”, let wel, ten opzichte van den stand der tandartsen zal men tevergeefs zoeken, laat staan, dat mevrouw de Vries—Bruins gerechtigd was uit te roepen, dat ik zelfs een „stortvloed” van beledigingen aan het adres van den stand der tandartsen zou hebben gebruikt. Daar is eenvoudig niets van waar.

Integendeel, het is omgekeerd juist m.i. een vorm van beledigen, als men zonder schijn of schaduw van grond of bewijs zegt, dat iemand een stortvloed van beledigingen over een ander heeft uitgestort. Dat is ook een manier, waarop men beledigen kan. Ik sommeer ieder om het bewijs te leveren, dat ik een „stortvloed van beledigingen” aan het adres van den stand van tandartsen zou hebben doen hooren, en als dit dan het wetenschappelijk peil moet verbeelden, waarop mevrouw de Vries—Bruins vermeent het debat over deze zaak te hebben gebracht, ja, dan wil ik wel eerlijk erkennen, dat mijn respect voor de universitaire opleiding zeker niet stijgt door zulke methoden.

Daarbij komt nog, indien waar was, dat ik een stortvloed van beledigingen zou hebben losgelaten over den stand van de tandartsen, u, Mijnheer de Voorzitter, toch de eerste zou zijn geweest om mij dat te beletten en u toch zeker direct zou gezegd hebben: Dat gaat niet aan, dat een geheele stand als die van de tandartsen op een dergelijke manier wordt beledigd als door den heer Duys thans geschiedt. Dat u dat niet gedaan hebt, is naar mijn meening het beste bewijs, dat ik mij daaraan niet heb schuldig gemaakt. Den stand der tandartsen heb ik niet beledigd en wensch dien ook niet te beledigen. Integendeel, mijn respect voor den stand der tandartsen is zeker niet minder dan dat van mevrouw de Vries—Bruins of van

dr. Vos zelf. Het gaat hier om de vraag wat voor strijdwijze de leiders van die beweging, optredende namens de georganiseerde tandartsen, hebben gevoerd en welke hun strijdmiddelen zijn geweest. Dát heb ik gequalificeerd. Ik heb gequalificeerd het meer dan treurige optreden van voorzitter en bestuursleden van de vereeniging van tandheelkundigen, van menschen als die heeren Nord, van Hasselt en dergelijken. Daartegen is mijn groot protest uitgegaan; dat heb ik gequalificeerd. Trouwens heeft nog niet heel lang geleden uit de tandartsenwereld zelf een dergelijke qualificatie plaats gevonden en is indertijd de tandarts de heer Roelofs zelf gekomen met — mevrouw de Vries—Bruins zou zeggen: „een stortvloed van beleediging” over den tandartsenstand uit te storten, doch dat zou evenmin juist zijn als het juist is dit van mij te beweren —, ik zeg nu is de tandarts de heer Roelofs op precies dezelfde manier gekomen en heeft letterlijk geschreven nadat hier in de Kamer was gebleken welk een jammerlijk échec de tandartsen met een dergelijke strijdwijze hadden geleden en hoe zij de Kamer en de Regeering in plaats van door sympathiek optreden voor zich te winnen, van zich hadden afgestooten —, toen heeft hij zich letterlijk op deze manier geuit: dat door die „buitengewoon domme actie de professie een bitter échec” heeft ondergaan.

„Die” soort strijdwijze heb ik gequalificeerd, echter niet hun wetschap, hun geleerdheid en hun universitaire opleiding, met dat woord, dat wegens „de combinatie” door u, Mijnheer de Voorzitter, niet getolereerd werd. Dat sloeg, dat kunt u zien, op de strijdwijze, dat sloeg hierop, dat de geheele actie van de zijde der tandartsen tegen de technici gecamoufleerd werd, als zouden daar ideëele, grootere en hogere belangen, het belang van de volksgezondheid, op het spel staan. Daarop sloeg die combinatie, die, Mijnheer de Voorzitter, u mij verzocht, niet te willen bezigen.

Wanneer wij bij de arbeidswetgeving een debat hebben, ons tegen de bekende werkgeversactie te verdedigen hebben, dan zal mevrouw de Vries—Bruins er evenmin tegenop zien om, wanneer er werkgeversadressen inkomen, die een 3 of 4 uur langeren arbeidstijd vragen onder het mom van allerlei ideëele, ethische of „algemeen belang”-motieven, dan te zeggen: Die argumenten van de werkgevers zijn niet de werkelijke argumenten; het werkelijke argument is, dat zij meer winst willen behalen.

Wij hebben in de Kamer niet eens, maar meermalen dergelijke debatten gehad. Het gaat om de onwaarachtigheid van de argumenten. Ik heb dat ook bewezen. Ik heb het maar niet alleen bij een exclamatie gelaten; ik heb hier gezegd: die strijd is unfair, het is een camouflage, dat beroep op de volksgezondheid. Ik heb aange-toond uit de stukken, die de heer Nord ons zelf heeft toegestuurd, hoe de tandartsen den tandtechnici verwijten het inslikken van zenuw-naalden door de patiënten, wat den indruk moet wekken van een tekortkoming bij de tandtechnici. Ik heb met feiten aangetoond, uit Fransche en Engelsche tandheelkundige tijdschriften, dat dit bij de

tandartsen evengoed gebeurt. Dat is door den heer Nord, die ons dat toestuurt, erkend. Maar zijn afgedwongen erkenning stuurt hij ons niet toe! Toen heb ik gezegd: dat is een oneerlijke strijdwijze, dat is een absoluut oneerlijke manier van doen. De voorbeelden van de door en door onfaire manier van strijden liggen voor het grijpen. Ik heb hier b.v. nog iets, waaruit men kan zien, hoe die strijd gevoerd wordt.

Toen wij de vorige maal hier de zaak aan de orde hadden, bestreden de tandartsen de affaire zg. in naam der „wetenschap”. Jawel! Maar daarop kwam een zekere heer van Hasselt, vice-voorzitter van de tandartsenorganisatie, en ging op de volgende manier te keer, schrijvende:

„De geschiedenis van de wetjes van 1925 en 1926 heeft het gemis aan inzicht in tandheekkundige toestanden bij hogere en lagere autoriteiten duidelijk aan het licht gebracht.

Hoezeer het wetenschappelijk kunnen voor de beoordeeling van wat een geval vereischt noodzakelijk is, toch wordt er nog iets meer verlangd bij onze adviezen, nl. karakter, eerlijkheid en fatsoen. Op grond hiervan vreezen wij juist de funeste gevolgen van de bedoelde wet.”

Hier hoort men van den ondervoorzitter der tandartsen hoe hij eigenlijk is tegen het toekennen van die bevoegdheden aan de tandtechnici, omdat die niet karaktervol, eerlijk en fatsoenlijk zouden zijn. Een grof persoonlijke disqualificatie dus, alsof de tandheekkundige stand eigenlijk niet anders is dan tuig. Daarom zou men een wet moeten hebben om te beletten, dat zulk minderwaardig volk zou mogen praktizeeren, en wanneer dan van uit den kring van de tandheekkundigen daartegen wordt opgekomen door iemand, wiens naam op het gebied der tandheekkunde klinkt als een klok in ons land, en deze zich gaat verweren tegen zulk een grof aantasten van eer en karakter, dan wordt deze man op de laagste manier uitgescholden in het officieele tijdschrift der tandartsen, zooals men uit het hier voor mij liggend exemplaar kan zien.

De Voorzitter: Mag ik den heer Duys verzoeken zich wat te matigen.

De heer Duys: Zeer gaarne, Mijnheer de Voorzitter! Maar ik meen niet scherp genoeg te kunnen opkomen tegen het feit, dat men dezen stand betitelt als hebbende geen fatsoen, geen eerlijkheid en geen karakter.

Een „stortvloed van beledigingen”, dat is de diagnose, die mevrouw de Vries—Bruins ten aanzien van mijn redevoering stelde. Goed, doch door zulk een kwalificatie gevoel ik mij beledigd. En nu veroorlove mevrouw de Vries mij, tegenover deze grof persoonlijke opmerking aan mijn adres, haar mede te mogen deelen, dat omgekeerd, naar mijn

meening, medici, die over gehouden redevoeringen reeds zulk een met de feiten volkomen in strijd zijnde diagnose meenen te kunnen stellen, met het oog op hun diagnostische handigheid, de volksgezondheid zeker geen schade berokkenen door hun vak te verlaten en maar „in de politiek te gaan”.

Ik zal nu maar niet eens spreken over hetgeen zij opmerkte over dat melktandje, waar ook de heer Boon bij meerdere interrupties zonder succes poogde, mevrouw de Vries—Bruins de zaak te doen begrijpen, waarom het hier ging, zou dit slechts tijdverspilling zijn.

De onmacht, om mijn critiek te ontzenuwen, geeft echter aan deze afgevaardigde nog niet het recht tot zulk een groven persoonlijke aanval op mijn persoon. Ik heb haar in mijn eerste rede volkomen ongemeoid gelaten en niets gaf haar het recht, aldus mij persoonlijk te bejegenen.

Waaruit heeft men voorts het recht af te leiden mijn mindere waardeering voor een universitaire opleiding? Ik heb alleen mindere waardeering voor het gebruiken daarvan als camouflage, doch dat maakt een groot verschil. Ik geef toe, dat ik wellicht niet zulk een afgodischen eerbied heb voor universitaire opleiding als dr. Vos; inderdaad, daaraan doe ik niet mede. Mijn standpunt ten deze zou het beste te omschrijven zijn met het Fransche: ni c'est excès d'honneur, ni c'est indignité. Wel wil ik erkennen, dat er wel eens redevoeringen gehouden worden door personen met een universitaire opleiding, die nu niet bepaald mijn eerbied voor een universitaire opleiding doen stijgen.

Terloops moet echter even opgemerkt worden — dit schijnt speciaal noodig voor dr. Vos —, dat wij het eigenlijk hierbij überhaupt niet over universitaire opleiding moeten hebben, want dat de tandartsenschool absoluut geen universiteit is.

Als wij over de tandartsen spreken, hebben wij het in het geheel niet over de universitaire opleiding. Dr. Vos schijnt in de meening te verkeerem, dat dat instituut te Utrecht een universiteit is, maar ook daarin is hij abuis. Het betreft hier een zuivere „vakschool”, met een meer of minder goede theoretische opleiding. Het is natuurlijk een klein kunstje om er bij de wet formeel „universiteit” van te maken; men zet eenvoudig in de wet, dat het instituut een universiteit zal zijn, en dat de leeraren professoren zullen zijn. Maar daarmee „is” het nog in werkelijkheid geen universiteit, ook al heeft men er zulk een etiket opgeplakt. Neen, een universiteit zal het pas in werkelijkheid worden, als de opleiding zelf zoodanig wordt, dat deze inderdaad een universitair karakter krijgt.

Typisch aangaande die opleiding voor tandarts hier te lande is bijv. nog het volgende:

Naar aanleiding van mijn redevoering van de vorige week kreeg ik gisteren een brief van een dokter uit Groningen. Deze staat, dat blijkt duidelijk uit den brief, geheel en al tegenover mij en meent, dat de tandheelkundigen en de tandtechnici op het tweede plan moeten worden gehouden, maar dit geeft aan zijn oordeel omtrent de opleiding voor tandarts hier te lande juist een grootere waarde in casu. En deze

praktizeerende arts uit de stad Groningen schrijft dan, merkwaardigerwijze, aan het slot van zijn brief letterlijk het volgende:

„Dat er een tandartsen—tandtechnikersquaestie is ontstaan, vindt, naar mijn bescheiden meening, hierin zijn oorzaak, dat de opleiding van ons Tandheekkundig Instituut niet genoeg op medischen voet is geschoeid. Wat de opleiding betreft, komen we nog wel wat achteraan in vergelijking met andere landen.”

Hier wordt dus van de opleiding van de tandartsen in ons land gezegd, dat zij ten eerste niet voldoende op medischen voet geschoeid is, maar bovendien, dat de tandartsen in hun opleiding hier achteraan komen bij het buitenland. Ik laat dit geheel voor rekening van dezen medicus, — waarvan mevrouw de Vries wellicht weer zal zeggen, dat hij in een stortvloed den stand der tandartsen beledigt! —, maar indien het waar is, is het dan niet merkwaardig, dat men in het buitenland, waar de opleiding dan zooveel hooger is en de kloof tusschen tandartsen en technici dus nog zooveel wijder moet zijn, geen bezwaar heeft den tandtechnici den titel van tandarts te geven, en dat men hier, waar de tandartsen in hun opleiding achteraan komen, wel zooveel bezwaar daartegen heeft? Deze brief is wel een, zij het dan ook onbedoeld, buitengewoon aardige illustratie van de juistheid van mijn standpunt!

Schuilt nu in mijn gezindheid, om de tandheekkundigen te promoveeren tot tandartsen, een mindere waardeering voor de universitaire opleiding? Men zou kunnen redeneeren: indien gij wat respect had voor de wetenschappelijke vorming van de tandartsen, zoudt gij niet komen met een voorstel om den tandheekkundigen mir nichts dir nichts den titel van tandarts te geven. Mijnheer de Voorzitter! Voor het geval men aldus mocht redeneeren, wil ik er nog eens op wijzen, dat dit standpunt ook wordt ingenomen door niemand minder dan den heer dr. Schuurmans Stekhoven, zoowel als door een leger deskundigen in het buitenland. Kan men ook van den heer Schuurmans Stekhoven zeggen, dat hij minder waardeering heeft voor de universitaire opleiding? Kan men dat ook van al die deskundigen in het buitenland zeggen? Men verzwakt toch zijn eigen standpunt, wanneer men op die wijze strijdt. De heer Schuurmans Stekhoven wil zelfs „zonder” examen den dubbel geviseerden het diploma van tandarts geven. Zoo ver ga ik niet eens. Als het juist was, dergelijke conclusies te trekken, dan zou ik dus zelfs nog meer waardeering voor de universitaire opleiding hebben dan de heer Schuurmans Stekhoven, want ik wil ten minste nog, dat ze een examen afleggen, in elk geval een institutair examen, d.w.z. het praktijk-examen, wat de heer Schuurmans Stekhoven niet eens noodig vindt. Ook in dit opzicht is dus volslagen onjuist wat dr. Vos heeft gezegd.

Wat ik over de opleiding en wetenschap der tandartsen zeide, beperkte zich tot enkele citaten van medici zelf, of van een anderen universitair gevormden als bijv. mr. Proosdij. Laten de heeren eens lezen

wat mr. Proosdij geschreven heeft in het *Weekblad van het Recht*, dat ik voor mij heb. Op grond van hetgeen hij als leek gezien heeft, neemt deze universitair gevormde het zeker niet minder krachtig op voor de tandheekkundigen, dan ik bij dezen doe.

Dr. Vos heeft mij gevraagd of ik aan goede praktijzjns en zaakwaarnemers den titel van meester in de rechten zou willen geven. Mijnheer de Voorzitter! Daarop zou ik willen antwoorden: ik kan mij zeker gevallen voorstellen, waarin dat kan, na een vakexamen, immers dat wensch ik ook te doen voor de tandheekkundigen. Maar bovendien zou ik willen antwoorden: vraagt u dat aan uw ambtgenoot, mede-universitair opgeleide, dr. Schuurmans Stekhoven. Dr. Vos zegt, die is toch geen dictator. Dat weet ik, maar ik kom er tegen op, dat u, wat u niet aan zijn adres wensch te zeggen en gevoelt niet aan zijn adres te kunnen zeggen, zonder u belachelijk te maken, quasi aan mijn adres zegt. Uw boodschappen en brieven aan dr. Schuurmans Stekhoven behoort u te posten aan het adres van dr. Schuurmans Stekhoven. En u kunt dan tevens zulke brieven en boodschappen richten aan het adres van de Zahnaerzte en Aertztekammer in Duitschland, aan de genoemde docentenvereniging en aan de groote meerderheid der studenten in de tandheekkunde in Duitschland, die er precies zoo over denken als ik. Ik weet wel, het maakt bij velen, die niet nauwkeurig nagaan wat hier gebeurt, indruk in ons land, wanneer de medicus dr. Vos tot den leek Duys zegt: gij weet er niets van. Als men hier in de Kamer echter er maar goede nota van neemt, dat, hetgeen ik hier gezegd heb, niet anders is dan een herhaling van hetgeen op dit gebied bij uitstek deskundigen ons leeren. Dr. Vos disqualificeert, aldus handelende, zich zelf, dus als deskundige, in dit geval veel meer dan mij.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou bovendien willen vragen: hebben wij niet al min of meer een stap gezet in de richting, die ik als de juiste aanwees? Ik sta hier immers zelf als een exemplaar, dat zonder volledige universitaire opleiding toch meester in de rechten is geworden. De heer Boon zegt, dat is dan ook bedenkelijk genoeg! Inderdaad, dat is bedenkelijk voor hem, want de verkeerspolitie moet dagelijks het verkeer van cliënten, die van hem wegloopen en die bij mij komen, regelen. Maar: badinage à part, het is toch een feit, dat men niet zoo maar, bij wijze van overrompeling, de wet op het hooger onderwijs gewijzigd heeft. Ik wil dr. Vos wel zeggen, dat er, naar mijn meening, tientallen candidaat-notarissen in ons land rondloopen, die bekwaamer zijn dan menig jurist, ofschoon zij van strafrecht en Staatsrecht natuurlijk minder geleerd hebben. Er zijn tal van ambtenaren van de registratie, die, evenals de candidaat-notarissen, zeer zware juridische examens hebben moeten afleggen, nòg zwaarder dan die voor candidaat-notaris en wien ik zeker bij een aanvullend examen, omvattende de vakken, waarvan zij niet zooveel behoefden te weten voor hun speciale vak, strafrecht enz., gelegenheid zou willen geven den titel van meester in de rechten te verkrijgen. Ik heb zoo'n idee, dat dit ook nog wel komen zal. Laten wij dit met elkander eens zijn, mijnheer

Boon, dat iedere meester in de rechten daarom nog geen jurist is, en er verscheidene juristen zijn, die geen meester in de rechten zijn.

Met die onderlinge adoratie van de heeren, die universitair onderwijs hebben genoten, met die afgodische vereering voor zich zelf en voor hun clubje, doe ik in geen enkel opzicht mee; daarvoor is men bij mij aan het verkeerde kantoor, al denk ik er niet aan daarom in de andere fout te vervallen van overdrijving van het omgekeerde.

De strekking van mijn betoog op dit gebied is niet geweest, dat de wetenschap geen waarde heeft, maar wel, dat men niet moet overdrijven, en zeker niet woorden als volkshygiëne, enz. dient te kunnen gebruiken als camouflage van zeer materiele concurrentiebelangetjes.

Ik heb hier voor mij de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 25 Februari 1927, waarin voorkomt een verslag van de redevoering, die de heer Boon in Rotterdam voor de rechtbank heeft gehouden in een procedure, en waarin hij zich beriep op een professor in de tandheelkunde, die volkomen te recht heeft gezegd: de tandheelkunde bestaat voor 9/10 uit techniek en voor 1/10 uit wetenschap. Wat zou de heer Boon nu zeggen, indien dr. Vos hiervan zei: dat vind ik een belediging voor de wetenschap, gij hebt geen respect voor de universitaire opleiding? Zou de heer Boon dan niet evenzeer daartegen opkomen als ik thans tegenover zijn partijgenoot dr. Vos verplicht ben te doen?

Kan mevrouw de Vries—Bruins weerleggen of ontkennen, dat de tandheelkunde voor 9/10 bestaat uit techniek en voor 1/10 uit wetenschap? Dat kan zij niet, of zij zou in conflict komen met alle wetenschappelijke werken, die op dit gebied geschreven zijn! Ik weet zeer wel, den stand der technici niet te kunnen dienen door den stand der tandartsen naar beneden te halen; dat is in mijn redevoering ook absoluut niet gebeurd, maar aan den anderen kant wensch ik aan de overzijde wat meer respect voor hen, die z.g. geen „wetenschappelijke” opleiding hebben gehad, doch hun kennis en bekwaamheid zich op andere wijze hebben deelachtig gemaakt.

Mag ik mevrouw de Vries—Bruins er aan herinneren, dat bijv. een man als prof. Carabelli, de eerste professor in de tandheelkunde aan de Weenske universiteit, die verscheidene boeken op het gebied der tandheelkunde heeft geschreven, oorspronkelijk van beroep was: goudsmid?

Dat prof. Peeso aan de universiteit van Philadelphia eerst was juwelier, daarna als technicus is gaan werken en later professor is geworden?

Dat prof. Jung in Heidelberg, die aanvankelijk technicus was en later professor in de tandheelkunde werd, tot zijn 20ste jaar was — en dit zal in het bijzonder den Minister interesseeren — ...slotenmaker.

Dat prof. Salamon, van de universiteit te Boedapest, begonnen is als doodgewoon tandtechnicus?

Verder noem ik Picnot, een van de meest beroemde tandheelkundigen, die wij in ons land gehad hebben, en die, toen hij gestorven was, geroemd werd in hetzelfde blad, dat hem, toen hij leefde en zijn prak-

tijk uitoefende, de huid vol gescholden had met termen als kwakzalver, enz., dat de stukken er af vlogen!

Dan Joseph Otte, de uitvinder van de „vlamaanblazerij”, zonder welke de techniek niet die vorderingen zou hebben gemaakt, die zij gemaakt heeft, en die een gewoon tandtechnicus was!

Men kan dan ook gerust zeggen, dat de tandheelkundige wetenschap haar grooten vooruitgang te danken heeft juist aan de niet universitaire gevormden. Ik wil hiermee niets zeggen ten nadeele van de universitaire opleiding, ik constateer alleen het feit. En dat zit hierin, dat het vak is voor 9/10 techniek en voor 1/10 wetenschap. Daarin ligt het geheim, dat de niet wetenschappelijk gevormden maar technisch hooger staanden zulke groote verdienste in het belang der volkshygiëne wisten te bereiken.

Mijnheer de Voorzitter! Ik resumeer: mevrouw de Vries—Bruins heeft niets bestreden van wat door mij of door den heer Schuurmans Stekhoven is gezegd; haar fanatieke wijze van optreden in deze heele zaak is voor haar steeds een beletsel geweest, om met de noodige rust en objectiviteit deze quaestie te bestudeeren, laat staan ze wetenschappelijk te weerleggen.

Nog steeds blijft onweerlegd alles, wat in het buitenland is gebeurd en nog steeds blijft onbewezen, dat haar standpunt zou zijn in het belang der volksgezondheid. Een persoonlijke aanval op mij kan, helaas, voor haar het gemis van argumenten, wat de zaak zelf betreft, niet goed maken.

Mijnheer de Voorzitter! De Minister heeft nu nog gezegd, dat er nog een „groot” terrein overbleef, waarop de tandtechnici niet bevoegd zouden zijn. Ik wil het echter over de bevoegdheid nog niet eens hebben. Ik heb het over de practijk, en de practijk zal deze zijn, dat, als men de menschen, die een dubbel visum hebben, niet voortdurend plaagt en vervolgt met aanklachten en vervolgingen op instigatie van de tandartsen, zij eenvoudig het „geheele” vak zullen uitoefenen, zonder meer. Daar staat tegenover, dat mevrouw de Vries—Bruins zegt: goed, dat zullen wij dan zien, maar geen practisch examen, terwijl ik zeg: in het belang der volkshygiëne wil ik, dat zij het examen doen, dat ook de tandartsen gedaan hebben. In woorden staat men dan misschien aan den kant van de bevordering der volksgezondheid, maar met de daad is het precies omgekeerd.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou nu den Minister nog willen verzoeken niet al te halsstarrig te staan tegenover de zaak, die straks bij een amendement behandeld zal worden, nl. het amendement-Suring, om allen, die afgewezen zijn, hetzij omdat hun vestigingsbewijs niet in orde was, hetzij omdat hun bekwaamheid niet voldoende was, nog eens in de gelegenheid te stellen van hun bekwaamheid te doen blijken. Het zou zelfs de vraag zijn of het niet billijk ware nog even een schifting te maken en na te gaan wie afgewezen zijn, omdat hun vestigingsbewijs niet in orde was en wie omdat zijn bekwaamheid niet voldoende werd geoordeeld. Indien het laatste het geval is geweest, zou ik zeggen: geef hun door middel van het examen nog eens de

gelegenheid hun bekwaamheid te toonen, maar indien het vestigingsbewijs niet in orde was, maar de bekwaamheid werd voldoende geoordeeld, dan geloof ik, dat men zulke menschen gerust voor den tweeden keer het visum kan geven en eigenlijk zonder examen, want hun bekwaamheid staat dus immers reeds vast. Wij hebben hier niet te doen met jonge menschen, die nog wel iets anders kunnen worden, maar met menschen, die een harden strijd voor het bestaan hebben te voeren voor zich zelf en hun gezin, vrouw en kinderen, en die broodeloos zouden worden, omdat hun leeftijd hun niet meer zoo gemakkelijk toestaat een ander metier te kiezen.

Ik zou den Minister nog bovendien deze vraag willen stellen: zoudt gij niet eenigen waarborg willen geven, althans eenige toezegging willen doen, dat, wanneer deze wet is aangenomen en de menschen voor den tweeden keer zijn geïnviseerd, zij dan gevrijwaard zullen zijn tegen het chicaneuze optreden van de zijde van hen, die het al zooveel jaren op hen hebben voorzien en die geen middel hebben ontzien om hen te plagen door vervolgingen uit te lokken. De heeren rusten niet.

De heer Nord schrijft in het *Tijdschrift voor Tandheelkunde* van 15 December 1922, aflevering 12, bladz. 798:

„Waarmede wij slechts willen zeggen, een beperkte bevoegdheid zou hun niets baten, alleen met volledige bevoegdheid zijn zij geholpen.”

Men voelt reeds waar het heen gaat. Men zegt als het ware: als jullie de beperkte bevoegdheid krijgen, dan zijn jullie nog niet veilig voor ons optreden en onze actie. Nu weet ik, dat die vervolging uitgaat van politie en justitie, die te waken hebben voor de handhaving van de wet. Maar ik weet ook, dat wanneer de Minister, die de afdeling Volksgezondheid onder zich heeft, met het Departement van Justitie overleg wil plegen in zake toepassing dezer wet, er eenige waarborg is, dat op redelijke en eerlijke wijze met de wet wordt omgesprongen, en dat deze wet niet meer wordt een bron van plagerijen en angst voor degenen, die dubbel-geïnviseerd zijn. Zij hebben al die jaren al lang genoeg op een schopstoeltje gezeten; het moet nu maar eens uit zijn.

Ik zou den Minister willen vragen: Excellentie, wilt en kunt gij de toezegging doen, dat gij met het Departement van Justitie in overleg treedt, dat met betrekking tot het instellen van vervolgingen tegen deze menschen alleen rekening zal worden gehouden met zeer objectieve overwegingen, maar dat niet, wanneer in een kleine plaats, waar de dokter of tandarts wat invloed heeft bij een of anderen politie-inspecteur, -commissaris of parketambtenaar, deze zegt: volg dien man eens om die en die reden. Ons politieel en justitieel apparaat dient niet beschikbaar te worden gesteld om een eenvoudigen concurrentiestrijd tusschen twee categorieën te beslechten. Ik hoop, dat de Minister vooral hierop een zeer krachtig en afdoend antwoord zal willen geven.

Mevrouw de Vries—Bruins: Mijnheer de Voorzitter! Het zij mij vergund met een kort woord te antwoorden op hetgeen de Minister heeft gezegd en ook op hetgeen door den heer Duys in het midden is gebracht. Ik zeg: met een kort woord, en dit betreft vooral het antwoord aan den heer Duys, want niemand zal van mij vergen, dat ik op het zeer lange betoog van den heer Duys, waarin hij niet één, maar wel 20 of 30 verschillende onderwerpen heeft behandeld, zal ingaan. In hoofdzaak zal ik mij dan ook houden aan de punten, die hij genoemd heeft ten opzichte van dit wetsontwerp. Natuurlijk zal ik ook met een enkel woord antwoorden op de meer persoonlijke opmerkingen, welke hij aan mijn adres gericht heeft, ofschoon ik mij ook daarin zeer zal beperken.

De heer Duys zeide, dat wij hier allerlei besprekingen hebben gehouden, die ten doel zouden hebben om bepalingen te maken in het belang van de volksgezondheid, en dat ik met allerlei wetenschappelijke voorlichting bij de Kamer was gekomen, die de zaak niet aanging.

Ik meen, dat ik mij Donderdag strikt had bepaald tot de strekking van dit wetsontwerp en daarbij leek mij wetenschappelijke voorlichting en wetenschappelijke bespreking absoluut niet noodig.

Het gaat hier bij dit wetsontwerp niet om de wetenschappelijke prestaties van de tandartsen, noch over die van de tandheekkundigen, maar alleen over de vraag, of de uitvoering van een wet van 1925 al of niet in den juisten zin is gebeurd en of wij door dezen maatregel kunnen komen tot een zoo goed mogelijke oplossing, die billijk is ten opzichte van de verschillende belanghebbenden.

Daarover heb ik gesproken. De volksgezondheid is, voor zoover ik weet, niet in bespreking geweest bij de verschillende Kamerleden, behalve bij den heer Duys, want het is juist onze grief geweest, dat hij hier een zaak in bespreking heeft gebracht, die niet bij dit wetsontwerp past. Op een zeer belangrijk deel van het betoog van den heer Duys, nl. op de quaestie, of een tandheekkundige met of zonder practisch examen zal worden bevorderd tot tandarts, ben ik maar zeer oppervlakkig ingegaan. Ik heb mij zeer beperkt, juist omdat ik meende, dat dit voor de belanghebbenden beter was.

De tweede grief van den heer Duys is, dat ik den geneeskundigen medewerker van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* niet zou beschouwen als een deskundige op dit terrein. Ik denk daar nog net zoo over en het zou aan den heer Duys zijn geweest om waar te maken, waarom deze medewerker wél deskundig is op dit gebied. Hij is een medicus. Wij mogen aannemen, dat een medicus in het algemeen inzicht zal hebben in het werk van een tandarts, in diens opleiding en wetenschappelijke prestaties, maar ik zeg: in het algemeen. Het blijkt echter nergens uit, dat deze medewerker van dat blad zich speciaal met dit onderdeel van de medische wetenschap zou hebben beziggehouden, dat hij een speciale studie van de tandheekkunde zou hebben gemaakt.

Hij heeft zich beziggehouden met de bijzonderheden dezer wet, met alle afwijkingen, die bij de uitvoering voorgekomen zijn en alle mogelijkheden, die zich bij een oplossing voordoen, maar daardoor wordt

men nog niet speciaal deskundige voor de vraag, welke waarde de opleiding van tandarts heeft.

Ik heb daarom gevraagd: op welke gronden is deze geneeskundige medewerker zoo'n speciale deskundige? Dat had de heer Duys duidelijk moeten maken.

Voor zoover mij bekend is, heeft deze medische medewerker zich nooit met de tandheelkunde beziggehouden. Ik heb den heer Duys ook aangeraden niet te veel te varen op het kompas van dien medewerker, maar ook uit eigen oogen te zien. De heer Duys heeft dien raad niet opgevolgd, want hij heeft zich uitsluitend beroepen op den geneeskundigen medewerker der *Nieuwe Rotterdamsche Courant*. Hij heeft zeer speciale middelen aanbevolen en een oplossing aan de hand gedaan, die van te voren allemaal precies op dezelfde manier in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* zijn aanbevolen door den geneeskundigen medewerker.

Dat was mijn grief tegen deze wijze van behandeling en die grief handhaaf ik nog en vandaar, dat ik heb aangeraden: kom met uw eigen inzicht.

Nu nog een enkel woord over hetgeen de heer Duys heeft gezegd naar aanleiding van mijn bewering, dat hij met een stortvloed van beleedigingen de tandartsen heeft aangevallen. De heer Duys zegt, ieder die er bij geweest is en die de betreffende passage in de *Handelingen* heeft nagelezen, zal toegeven, dat ik dat niet heb gedaan.

Het spreekt vanzelf, Mijnheer de Voorzitter, dat men de *Handelingen* naleest, als men midden in een onderwerp zit, om na te gaan, wat wellicht in het vuur van de debatten ontgaat. Ik heb het gedeelte der *Handelingen*, waarin de betreffende opmerkingen van den heer Duys voorkomen, nog eens rustig nagelezen en ik blijf er bij, dat hetgeen hij gezegd heeft ten opzichte van de tandartsen, voor dezen in hooge mate beleedigend is. Nu kan ik iets beleedigends vinden, wat de heer Duys niet beleedigend acht. Dat kan een verschil van opvatting zijn, maar ik vind de geheele wijze van spreken van den heer Duys en de daarbij door hem gebezigde uitdrukkingen zonder eenigen twijfel beleedigend en ik neem daarvan geen woord terug.

Nu kom ik tot het meer zakelijke.

Vooreerst komt de heer Duys terug op de behandeling van de wet van 1925, bij welke gelegenheid ik met verschillende mijner partijgenooten een amendement heb ingediend om niet den maatregel te treffen, zooals die door den Minister wordt voorgesteld, maar om een examen in te stellen. Ik heb duidelijk gezegd, dat ik wenschte een theoretisch en practisch examen — men kan het in de *Handelingen* nalezen — en ik blijf daar nog bij. Ik bedoelde niet een examen, gelijk aan het practisch en theoretisch examen voor den tandarts, maar in ieder geval toch zooveel waarborgen gevende, dat men met zekere gerustheid die tandtechnici, die voor dat examen zouden slagen, de volledige praktijk kan laten uitvoeren.

Ik heb toen ook als mijn meening aangegeven, dat de eischen voor dat examen te voren bekend moesten zijn, zoodat de tandtechnici gele-

genheid zouden hebben om zich eenige maanden voor te bereiden, maar een practisch en theoretisch examen. Ik meen nog altijd, dat bij een regeling, zooals die is voorgesteld door den heer Duys en den geneeskundigen medewerker van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, we dan die waarborgen zouden missen.

Mijnheer de Voorzitter! Nu zegt de heer Duys — en ook de heer Boon heeft dat gezegd —, dat ik met zoo'n examen de wet heb willen torpedeeren. De heer Duys zegt: het is je bedoeling geweest een paar lui er door te laten en de rest bewust uit te schakelen.

Mijnheer de Voorzitter! Tegen die bewering ben ik toen opgekomen en kom ik nog op.

Het is eigenaardig, dat verschillende tandtechnici mij later, na de moeilijkheden, die gekomen zijn bij de uitvoering van de wet van 1925, hebben gezegd: was men toen maar meegegaan met de gedachte, in uw amendement belichaamd, dan hadden wij in ieder geval die misère niet gehad; dan hadden wij zekere waarborgen gehad en niet de moeilijkheden, die wij nu hebben.

Ik geloof, dat ik gerust verder de critiek op mijn amendement van 1925, die nu weer is herhaald, kan laten rusten. Ik gevoel mij er in het geheel niet door beleedigd. Men mag het voorstellen, zooals men wil. Ik weet, welke bedoeling ik heb gehad en niemand anders.

Het sterkste is, dat Minister Aalberse, die in 1925 de wet verdedigde, niet sterker tegen de gedachte van mijn amendement is ingegaan. Integendeel: wanneer in de Kamer een stemming voor mijn amendement was geweest, was hij bereid het amendement over te nemen.

Ik geloof, dat men over de bedoeling, die ik in 1925 had, en die ik nu nog heb, gerust kan zijn.

Ik heb in geen enkel opzicht den boel in de war willen sturen; ik heb in geen enkel opzicht een oneerlijke tactiek willen voeren. Ik heb alleen een poging gedaan om de overgangsbepaling op de wet van 1913 te verbeteren op een wijze, zooals ik die zag als de beste.

Dat dus over mijn optreden in 1925.

Tegen de bewering, dat ik met fanatisme er voor gestreden zou hebben, dat de tandtechnici zooveel mogelijk niet bevoegd verklaard werden, kom ik ook op.

Ik ben lid geweest van de commissie-de Wilde en ik ben meegegaan met de conclusie van deze commissie, waardoor verschillende tandtechnici nog de gelegenheid zullen krijgen het examen te doen en misschien de bevoegdheid te verkrijgen. Wanneer ik fanatiek alles, iederen tandtechnicus, had willen benadeelen, had ik aan deze conclusie niet mee moeten werken, maar ik heb dat wél gedaan, omdat ik meende, dat het billijk en rechtvaardig was. Ik ben er van overtuigd, dat, wanneer ik fanatiek gestreden had voor het tegenovergestelde standpunt, het mij misschien gelukt zou zijn dat te bereiken, maar ik heb geen enkele poging in die richting gedaan.

Ik heb mij uitsluitend op het standpunt geplaatst, en daarop plaats ik mij nog en zal ik mij blijven plaatsen, dat, toen de wet van 1925,

waartegen alleen de heer van Gijn en ik gestemd hebben, was aangenomen, de Kamer mede had toe te zien, dat die wet zoo goed mogelijk werd uitgevoerd.

Ik heb mijn interpellatie in 1926 niet gehouden, omdat ik verschillende tandtechnici wilde benadeelen, maar omdat ik er van overtuigd was, dat er veel meer bevoegd verklaard waren dan volgens geest en letter van de wet juist was. Ik heb getoond, dat ik er objectief tegenover gestaan heb, want toen in tweede instantie ook volgens mij de mogelijkheid bestond, dat er te weinig toegelaten zouden zijn, heb ik medegewerkt aan de conclusie van de commissie-de Wilde, waarvan dit wetsontwerp een uitvloeisel is en waardoor misschien nog weer meerderen bevoegd verklaard zullen worden.

Dus: toen er m. i. te veel waren toegelaten, heb ik de zaak besproken en toen ik meende, dat er te weinig waren toegelaten, heb ik royaal meegewerkt om dit wetsontwerp te krijgen, waardoor de zaak misschien nog weer in het reine kan worden gebracht.

Ik geloof, dat er geen enkele reden is om te zeggen, dat ik met fanatisme mij gekant heb tegen de tandtechnici.

Nog een enkel woord over den toestand in Duitschland, waarop de heer Duys zich herhaaldelijk beroept.

Laat men deze zaak toch goed begrijpen. De toestand in Duitschland is nog in een stadium van onderhandelen. Men is daar nog niet tot een eindbesluit gekomen. Dat heeft de heer Duys ook niet gezegd, maar anderen zouden dien indruk kunnen hebben gekregen. Ook zijn de voorstellen er anders uit dan men het doet voorkomen. In die voorstellen is sprake van drie groepen: ten eerste de tandtechnici boven 50 jaar, met 20 jaar praktijk; dezen wil men na een opleiding van een jaar examen laten doen; de tweede groep, de tandtechnici van 20—50 jaar, zullen 4 semesters moeten studeeren en dan examen mogen doen; de derde groep is de groep van de zeer bijzonder bekwaamen; men zoekt nog naar een regeling om deze zonder examen toe te laten. De zaak is echter nog niet afgelopen. Men kan zich toch moeilijk beroepen op een dergelijke regeling om hier zonder meer aan een groep tandheekkundigen de volledige bevoegdheid te geven.

Men beroept zich herhaaldelijk op het buitenland; ook op Engeland heeft men zich beroepen, maar ook daar is de toestand geheel anders. Daar heeft men ook niet gedaan, wat men hier van sommige zijden wil. Men heeft in Engeland jarenlang den toestand gehad, dat een groot aantal personen zonder diploma de praktijk uitoefenden, waartegen echter wettelijk niets was te doen. Toen men echter merkte, dat de tandheekkundige verzorging van het Engelsche volk buitengewoon slecht was, heeft men zich afgevraagd, wat de oorzaak daarvan zou kunnen zijn, en men bemerkte toen, dat, ik meen, 4/5 van de tandheekkundige behandeling in handen was van niet goed opgeleide personen. Men heeft toen een overgangsmaatregel in het leven geroepen; men heeft gemeend de oplossing te moeten zoeken in een verkorting van studietijd en opneming van de onbevoegden in het tandartsen-

register na afgelegd examen en met afzonderlijken titel. Dat is dus heel iets anders, en ik herhaal: ook in Duitschland is het anders; daar is men nog niet tot een oplossing gekomen en de oplossing, die men zoekt, is anders dan die, welke hier aan de hand wordt gedaan. De zaak is niet zoo eenvoudig als men dat voorstelt.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb gemeend dit even te moeten zeggen, ofschoon het niet binnen het kader van dit wetsontwerp valt.

Thans nog een enkel woord naar aanleiding van hetgeen de Minister heeft gezegd. De Minister heeft afgewezen alles wat de heer Duys, mevrouw Bakker—Nort, de heer Langman en nog andere leden wilden. We behoeven ons dus niet bevreesd te maken, dat wij bij dit wetsontwerp amendementen zullen krijgen, die de bedoelde uitbreiding zouden kunnen brengen, maar het heeft mij verbaasd, dat de Minister zeide: Thans wil ik dit niet, waarin dus eigenlijk te hooren zou zijn: later ben ik er niet zoo erg tegen. Daarover heb ik mij verbaasd, want ik had eigenlijk van den Minister verwacht, dat hij het ook voor later volledig zou hebben afgewezen. Nu is het ministerieel leven van dezen Minister misschien niet zoo heel lang meer; het is broos, zegt de heer Marchant, maar het zou mij aangenamer geweest zijn als de Minister zich direct op een volledig afwijzend standpunt geplaatst had.

De heer dr. Vos: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil deze instantie benutten om mij eenige zekerheid te verschaffen omtrent de bedoelingen van den Minister bij de uitvoering van dit ontwerp van wet, wanneer het eenmaal wet zal zijn geworden. Mijn bezwaar tegen dit ontwerp van wet is voornamelijk, dat in deze niet voldoende rechtvaardigheid wordt betracht tegenover de menschen, die het eerste visum hebben gekregen. Ik heb den Minister gevraagd, of hij eigenlijk niet op het standpunt moest staan, dat al degenen, die het eerste visum hebben gehad, maar wien het tweede visum is geweigerd, nu nog tot het practisch examen moesten worden toegelaten. Ik had reden om deze vraag te stellen, omdat in de Memorie van Toelichting tot het ontwerp van wet de Minister zelf herhaalt wat indertijd de conclusie is geweest van de Kamer, nl. dat aan den Minister werd verzocht om of een beroepsinstantie of een practisch examen in te stellen. Ik heb den indruk, dat de Minister bij dit ontwerp van wet en een beroepsinstantie en een practisch examen wil instellen en nu vrees ik, dat door de beroepsinstantie te veel menschen zullen worden afgewezen, waarvan ik meen, dat zij op billijkheidsgronden tot het practische examen behooren te worden toegelaten. Ik heb er dan ook over gedacht om een amendement of een motie in te dienen in den geest van hetgeen de geachte afgevaardigde de heer Duys nu in tweede instantie heeft aangekondigd, maar ik geloof, dat ik daarmee de zaak, waarom het hier gaat, geen dienst zal bewijzen, omdat de Minister niet bereid zal zijn om een dergelijk amendement te overwegen. Ik zal daarom trachten, van den Minister een toezegging te verkrijgen, waardoor practisch mijn bezwaren uit den weg worden geruimd. Wanneer de Minister een antwoord wil geven op deze

vraag, dan kan ik omtrent de beteekenis daarvan mij oriënteren.

Ik wil den Minister nog vragen, wat hij wenscht te verstaan onder de uitoefening van de volledige tandprothese vóór Juni 1913. Is het de bedoeling, om die bepaling zoo ruim mogelijk te stellen, dus om toe te laten ook hen, die niet zelfstandig zijn geweest, maar b.v. in loondienst van anderen de prothese hebben toegepast? Dan geloof ik, dat ik practisch wel genoeg kan nemen met die toezegging en dat wij dan het grootst mogelijke resultaat zullen krijgen, dat wij te dezen opzichte zouden kunnen bereiken. Dan vallen er misschien wel enkelen uit, maar dan is toch voor een groot deel de ongerustheid weggenomen, die op dit punt bij mij bestaan heeft. Ik zou dus zeer gaarne van den Minister op dit punt een zeer duidelijke toezegging willen hebben.

Ik zal niet zoo breedvoerig ingaan op hetgeen de geachte afgevaardigde de heer Duys nu ook weer in tweede instantie gezegd heeft, als de heer Duys geweest is, want ik heb den indruk, dat het hier dikwijls minder gaat omtrent de appreciatie van feiten dan misschien wel over de appreciatie van uitdrukkingen, zooals de heer Duys gewend is te gebruiken. Het schijnt mogelijk te zijn, ook omtrent de beteekenis van Nederlandsche woorden opvattingen te hebben, die volkomen verschillend zijn en het heeft geen doel, om dan te trachten elkaar te overtuigen van de beteekenis, die men zelf aan dergelijke woorden hecht.

Mijnheer de Voorzitter! Ik meen ook, dat de heer Duys zich een beetje gemakkelijk van de zaak afmaakt. Wanneer het de methode zou worden in dit Parlement om te argumenteeren als de geachte afgevaardigde de heer Duys nu heeft gedaan, dan bombardeert men den een of anderen deskundige, of zoogenaamd deskundige, tot autoriteit, die het alleen weet, en men zegt dan eenvoudig: gij, die het niet met hem eens zijt, zijt gediskwalificeerd.

Ik heb mij geen deskundige genoemd op het gebied van de tandheelkunde. Wij, medici, zijn geen deskundigen op dat gebied, alleen waarborgt de universitaire opleiding, de medische opleiding, die de geneeskundigen hebben gehad, dat zij in staat zijn, om, misschien iets meer dan een leek, over de beteekenis ook van de opleiding tot tandarts en over de beteekenis van het tandartsenberoep en van dat der tandheelkundigen te oordeelen, maar deskundigen zijn wij niet.

Ik herhaal, wat ik in eerste instantie heb gezegd: de heer Duys heeft door zijn geheele betoog en nu vanmiddag weer opnieuw — als hij dit zelf niet begrepen heeft, dan zal ik niet trachten, hem dit bij te brengen — den indruk gewekt, om geen sterkere uitdrukking te bezigen, dat hij aan de academische opleiding maar bitter weinig waarde toekent. Hij heeft zich zelfs als voorbeeld hier gedemonstreerd en hij zich heeft gepresenteerd als iemand, die een onvoldoende universitaire opleiding heeft gehad en die er toch prijs op stelt, hier de volledige bevoegdheid van den jurist te kunnen uitoefenen. Als de heer Duys zijn stenogram naleest, dan zal hij tot de overtuiging komen, dat hij dit met evenveel woorden heeft gezegd.

De heer Duys heeft in zijn eerste betoog gezegd: wat komt het er op aan, geef dien tandheekkundigen na een practisch examen de bevoegdheid; zij zijn eigenlijk, wat hun bekwaamheden, etc. betreft, even goed als de tandartsen. Dit is zijn betoog geweest: er is geen enkele reden om den tandheekkundigen het diploma te onthouden.

De heer Duys interrumpeert nu, dat de „Zahnärzte“ dit ook wenschen, maar ik heb hier in deze Kamer met die menschen niets te maken. Ik wil daartegenover stellen, dat de heer Duys dan wel een bitter schijntje vertrouwen heeft in de universitaire vorming van de tandartsen.

Ik wil hieraan ter verduidelijking nog iets toevoegen, en dat zijn de officieele tandartsen in Nederland met mij eens: ik sta op het standpunt, dat de opleiding voor tandarts moet worden verzwaaard. Ik meen, dat de opleiding, ook de theoretische, van de tandartsen niet voldoende is en dat zij moet worden verzwaaard. Maar verbeter ik de zaak, wanneer ik ga bepleiten, dat de tandheekkundigen, die niet wetenschappelijk gevormd zijn en geen academische opleiding genoten hebben, maar tot het tandartsenberoep moeten worden toegelaten?

De logica in het betoog van den heer Duys is mij ten eenenmale ontgaan. Ik kan mij echter van de waardeering en de appreciatie van den heer Duys over onze deskundigheid en over onze universitaire vorming ook niet zooveel aantrekken, en waarom ik dat niet kan, zal ik zeggen.

Wanneer de critiek van den heer Duys juist was, dan zou ik, naar zijn maatstaf gemeten, een jaar geleden — toen de heer Schuurmans Stekhoven, dien ik niet genoemd heb en die toen op een ander standpunt stond, nl. op het mijne — deskundig geweest zijn en de bevoegdheid hebben over deze zaak te oordeelen, terwijl ik een jaar daarna, nadat de heer Schuurmans Stekhoven een volte-face heeft gemaakt, mijn deskundigheid zou zijn kwijtgeraakt.

Ik geloof, dat ik hiermede besluiten kan. Als de heer Duys een volgenden keer weer eens wil oordeelen over een zaak, die zijn belangstelling heeft, en weer eens wil oordeelen over de capaciteiten van Kamerleden, die eenvoudig van hun vorming gebruik maken om op een kalme en bezadigde wijze hun oordeel te geven over een zakelijk onderwerp, dan hoop ik, dat hij zich zal spiegelen aan de wijze, waarop wij dat gedaan hebben en dat hij dat niet zal doen op de wijze, waarop hij dat gedaan heeft.

De heer L a n g m a n: Mijnheer de Voorzitter! Ik moet beginnen met mijn verontschuldiging aan te bieden aan den Minister, dat ik vanmiddag, doordat ik uit het noorden komen moest en de trein te laat was, niet op tijd in de Kamer aanwezig kon zijn bij het antwoord, hetwelk de Minister gegeven heeft op de redevoeringen, in eerste instantie gehouden.

Eerstens meen ik, dat er een eind moet komen niet alleen aan de discussie, maar aan de geheele zaak. Om de discussie niet noodeloos

te rekken, zal ik het heel kort maken. Daarmede wil ik niet een oordeel uitspreken over de redevoeringen, die vanmiddag gehouden zijn, al meen ik, dat bij de replieken te veel tijd aan de zaak besteed is. Niet omdat de zaak het niet waard is, maar omdat die dingen ook in eerste instantie allemaal gezegd waren.

Ten tweede wil ik zeggen, dat ik mij onthoud van alle persoonlijke dingen en dat ik mij niet meng in de persoonlijke gedachtenwisseling, die tusschen sommige geachte afgevaardigden in deze Kamer vanmiddag is gevoerd.

Ten derde ga ik niet spreken over den naam en ga nog minder voorstellen aan de tandtechnici den naam van tandarts te geven. Ik heb te veel eerbied voor de wetenschap en ook voor het grootte of kleine stuk wetenschap, dat de tandartsen beoefenen of beoefend hebben, toen zij zich bekwaamden, om dat stuk van de wetenschap naar beneden te halen. Ik kom daar niet in. Maar waar het mij wel om te doen geweest is, toen ik in eerste instantie het woord gevraagd heb en wat ook nu geldt, is, dat ik zoo gaarne zou willen, dat de zaak, waarom het hier gaat, tot een oplossing kwam. Ik ben zoo bang — en ik meen, dat de heer Beumer, die Donderdagmiddag gesproken heeft, zeer terecht heeft opgemerkt, dat, waar wij al zooveel maal die zaak in de Kamer hebben gehad — dat voor de achtste maal deze zaak ter sprake zal worden gebracht. Om dat te voorkomen, zou ik zoo gaarne willen, dat de zaak tot een goede oplossing kwam. D. w. z. tot een goede oplossing in dezen zin, dat de billijkheid betracht wordt tegenover de menschen, die de tandprothese uitoefenen, betracht wordt ook tegenover dat deel van hen, dat tot nu toe daar buiten gesloten is, in dien zin, dat zij niet toegelaten worden tot het examen.

Ik heb in eerste instantie gezegd, dat ik over het indienen van een amendement heb gedacht. Ik ben niet zeker, of ik in de Kamer daarvoor een meerderheid zou kunnen vinden. Ik zal op het oogenblik daarvan afzien, ook om deze reden: omdat ik een goed vertrouwen heb, dat het amendement van den heer Suring zeer zeker bij de Kamer een goed onthaal zal vinden. Ik ga verder niet in op dat amendement.

De zaak, waarom het gaat, is de bevordering van de belangen van de menschen, die de tandprothese uitoefenen. Om die niet te benadeelen of te schaden, zal ik op het oogenblik geen amendement indienen. Maar ik zou wel gaarne van den Minister willen vernemen — want uit de redevoering van mevrouw de Vries—Bruins is mij gebleken, dat de Minister gezegd heeft, dat hij dit nu nog niet wil regelen —, of ik dit zoo heb op te vatten, dat de Minister met iets zal komen, om te zijner tijd — den tijd laat ik gaarne aan den Minister over — deze zaak, die ik in eerste instantie bepleit heb en die ik met allen aandrang in de belangstelling van den Minister heb aanbevolen, te regelen. Ik bedoel dat aan degenen, die na 1913 begonnen zijn met de uitvoering van de tandprothese, alsnog de gelegenheid zal worden gegeven om zich te onderwerpen aan een examen, om langs dien weg de bevoegdheid tot het uitoefenen van de tandprothese te verkrijgen.

Dit is dan ook de laatste gelegenheid. En de zaak van de tandtechnici behoort tot het verleden.

De heer Slotemaker de Bruine, Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid: Mijnheer de Voorzitter! Na al het gehoorde mag ik niet nalaten, eerst den ernstigen wensch uit te spreken, dat de Kamer blijven zal in de lijn, die de Kamer zelf heeft getrokken; dat is de lijn, die te vinden is in de conclusie van de commissie; en dat wij niet thans andere dingen zullen gaan behandelen.

Mevrouw de Vries—Bruins had wel gehoopt, dat ik nu maar andere dingen afwees en zij heeft gevreesd, dat de uitdrukking „thans niet” beteekenen kan „later wel”. Mag ik die geachte afgevaardigde opmerken, dat ik nadrukkelijk tegenover den heer Duys gezegd heb: ik spreek mij uit noch pro, noch contra, om de zaak niet te vertroebelen. Want ik stel mij voor, dat, wanneer ik thans de quaestie was gaan bestrijden, wij een nieuw debat zouden gekregen hebben. Daarom zal ik dan ook, consequent zijnde, niet aan den heer Langman beloven, dat ik binnenkort zal komen met het voorstel, dat hij wenschte.

Ik ben dankbaar, dat hij niet komt met zijn amendement; ik wil alleen dit wel zeggen, dat, zooals de geachte afgevaardigde het uitgelegd heeft, het in mijn oor klinkt alsof hij bedoelt: wij moeten behouden een permanente mogelijkheid voor tandtechnici om het examen te doen, waarover thans gesproken wordt.

Wat de heer Duys mij gevraagd heeft, beantwoord ik aldus. Hij heeft gevraagd, of ik waarborgen geven kan, dat, nadat deze wet zal zijn aangenomen, men gevrijwaard zal zijn tegen chicanes van tandartsen, maar hij heeft gelukkig toegelicht, hoe hij dat bedoelt. Ik wil de uitdrukking „chicanes” niet voor mijn rekening nemen, maar ik heb geen bezwaar, te doen, wat de geachte afgevaardigde vraagt en met mijn ambtgenoot van Justitie in overleg te treden. Ik merk echter op, dat deze ongetwijfeld zal zeggen, dat men moet blijven binnen de bevoegdheid, zooals de Hooge Raad die heeft uitgesproken.

En dan de vraag van den heer Vos, om de uitdrukking „als beroep” zoo ruim mogelijk toe te passen. Ik ben geneigd, te zeggen: men kan het maar op één manier toepassen, niet ruim en niet eng. Maar als de heer Vos er bijvoegt, dat hij gaarne wil weten, wat de uitdrukking „de volledige tandprothese als beroep toepassen” bedoelt: met of zonder het woord „zelfstandig”, dan antwoord ik, dat ik natuurlijk bedoel: zonder het woord zelfstandig, omdat dit er niet bij staat.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

Beraadslaging over artikel 1, luidende:

„Zij, die van Onzen Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid krachtens de wet van 30 December 1926 (*Staatsblad* no. 454), de mededeeling hebben ontvangen, dat de viseering op hun bewijs van vestiging zal worden doorgehaald, en die

naar het oordeel van Onzen voornoemden Minister vóór 10 Juni 1913 de volledige tandprothese als beroep toepasten, worden in de gelegenheid gesteld om door een practisch examen het bewijs te leveren, dat zij bekwaam zijn tot de uitoefening der volledige tandprothese.

Zij zenden binnen twee maanden na den dag, met ingang waarvan deze wet in werking treedt, aan Onzen voornoemden Minister het bewijs van hun vestiging hier te lande vóór 10 Juni 1913, de bescheiden waaruit blijkt, dat zij vóór 10 Juni 1913 de volledige tandprothese als beroep toepasten en, zoo mogelijk, de ontvangen mededeeling, bedoeld in het vorige lid.

Onze voornoemde Minister stelt de eischen en de noodige regelingen voor het practisch examen vast en wijst drie personen aan, die het examen afnemen.”

waarop door den heer Suring een amendement is voorgesteld (Stuk no. 9), strekkende om in den eersten regel van het artikel vóór het woord „die” in te voegen de woorden: „aan wie krachtens de wet van 29 Juni 1925 (*Staatsblad* no. 282) de viseering op hun bewijs van vestiging is geweigerd, of”.

De heer Suring verkrijgt het woord tot toelichting van zijn amendement en zegt: Mijnheer de Voorzitter! Ik ben het met den Minister volkomen eens, dat de strekking van dit wetsontwerp een zeer beperkte is. Zij is geen andere, dan om niet gewenschte of niet gewilde gevolgen van een minder juiste uitvoering van de wet van 1925 te corrigeeren. In dit opzicht is er overeenstemming tusschen de wet van 1926 en dit wetsontwerp. Toch is er eenig verschil. Bij de behandeling van de wet van 1926 bestond de vrees, dat er te veel visa waren verleend; dat door een onjuiste toepassing van de wet mogelijk schade zou worden toegebracht aan de volksgezondheid. En de wet van 1926 is in het leven geroepen om die gevolgen af te snijden. Bij dit wetsontwerp gaat het er echter om, of misschien niet aan al te velen het visum onthouden is. Men kan dus niet zeggen, dat dit wetsontwerp is ingediend om mogelijke nadeelige gevolgen voor de volksgezondheid af te snijden, maar wel nadeelige gevolgen voor de belanghebbenden zelf. Dit is een verschil tusschen de wet van 1926 en dit wetsontwerp, en dat heeft mij aanleiding gegeven tot de indiening van het amendement.

Ik heb gemeend, dat, wanneer er iets gedaan moet worden voor belanghebbenden, er dan nog een andere categorie is dan die, welke door den Minister in zijn wetsontwerp wordt geholpen: de categorie van belanghebbenden, die indertijd, toen de wet van 1925 werd uitgevoerd, een weigering hebben gekregen op hun verzoek, om het visum op hun bewijs van vestiging te ontvangen. Die categorie staat vrijwel gelijk met degenen, die de Minister op het oog heeft in zijn wetsontwerp. De bedoeling is, dat degenen, die mogelijk de noodige bekwaamheid hebben om tandheekkundigen in het vervolg te zijn, maar die bekwaamheid niet hebben kunnen bewijzen door het over-

leggen van stukken, in de gelegenheid gesteld zullen worden om dat thans te doen, door middel van het afleggen van een examen. Welnu, ook degenen, die na de wet van 1925 afgewezen zijn, zijn uitsluitend beoordeeld op overgelegde stukken, en ook bij hen doet zich de mogelijkheid voor, dat zij aan de hand van die stukken hun bekwaamheid niet voldoende hebben kunnen aantoonen, maar dit wel zullen kunnen doen door het afleggen van een examen.

Toen men de wet 1926 in het leven riep, is men uitgegaan van de veronderstelling, dat de wet van 1925 onjuist was toegepast. Merkwaardig heeft men dat alleen verondersteld ten aanzien van degenen, aan wie het visum was verleend. Wanneer men reden heeft te veronderstellen: de wet is onjuist toegepast ten aanzien van degenen, die het visum gekregen hebben, dan is er evenveel reden, om te veronderstellen, dat de wet ook niet juist toegepast zal zijn ten aanzien van degenen, aan wie het visum is onthouden. Dat geldt voor de beide categorieën in precies dezelfde mate.

Er is dus alle reden om ook degenen, aan wie het visum hetzij door den hoofdinspecteur voor de volksgezondheid, hetzij door den Minister geweigerd is, tot het examen toe te laten. Ik meen, dat ook dan alleen het aannemen van het wetsontwerp het gevolg zal hebben dat en de Minister en de Kamer wil, n.l., dat het na dit wetsontwerp uit zal zijn. Het kan alleen uit zijn, wanneer al degenen, die meenen zich op eenigerlei wijze over de toepassing van de wet te beklagen te hebben, in de gelegenheid worden gesteld daarvan redres te verkrijgen. Dan moet er geen categorie blijven bestaan, die zich min of meer te recht kan beklagen. Wanneer de Kamer zich vereenigt met mijn amendement, dan kunnen al degenen, aan wie het visum is geweigerd, dit examen afleggen, mits natuurlijk is voldaan aan de eerste voorwaarde: dat zij vóór 10 Juni 1913 de volledige tandprothese hebben uitgeoefend.

Daaraan raak ik niet, dat staat in de wet van 1925, maar al degenen, die daaraan voldaan hebben en die het visum niet hebben, zullen na aanneming van het amendement het examen kunnen doen. Ieder dus, die meent onjuist behandeld te zijn, zal redres kunnen vinden. Ik zonder heel enkelen uit, ik meen, dat dr. Vos daarop gewezen heeft, namelijk hen, die geen gevolg hebben gegeven aan de uitnoodiging van de commissie-Limburg om hun stukken over te leggen. Dit betreft een zevental. Ik meen, dat deze zeven personen aan zich zelf te wijten hebben, dat zij nu niet in de gelegenheid worden gesteld een examen af te leggen. Zij hebben zich aan de toepassing der wet onttrokken en er is dus geen reden om een fout in de toepassing te hunnen aanzien te redresseeren.

De heer dr. Vos: De papieren waren niet in orde.

De heer Surin g: Dat hebben zij niet laten onderzoeken. Zij meenden, dat de afwijzing te recht was geschied en dat voor hen geen verhaal mogelijk was.

Ik meen dus, dat door aanneming van het amendement het doel, dat wij vandaag voor oogen hebben, zal worden bereikt en dat wij dan een afdoende regeling zullen hebben getroffen voor een verbetering van de toepassing van de wet van 1925.

Het amendement wordt ondersteund door de heeren van de Bilt, de Wilde, Loerakker en Gerhard en maakt derhalve een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer Slotemaker de Bruine, Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid: Mijnheer de Voorzitter! Ik voel minder verschil tusschen de wet van 1926 en het tegenwoordige ontwerp dan de heer Suring. Hij zegt, dat men in 1926 vooral de volksgezondheid in het oog vatte en thans vooral de billijkheid. Ik heb eigenlijk telkens gevoeld voor de billijkheid of nog beter: voor een zuivere uitvoering van de wet. Maar het doet er in dit geval niet toe, want ook de heer Suring blijft volkomen staan op de basis van de wet van 1925.

Omdat hij dat doet, zal ik mij niet tegen dat amendement verzetten, al geloof ik, dat het een zeer klein aantal personen betreft, en al zou het mij persoonlijk nog aangenamer zijn geweest, wanneer zonder amendementen de zaak was uitgemaakt.

Alleen moet ik eerst een vraag doen; ik lees het amendement iets anders, iets ruimer dan de heer Suring. De heer Suring zegt, dat hij niet het oog heeft op personen, aan wie het visum geweigerd is en die niet in beroep gekomen zijn, die niet hun stukken hebben ingezonden aan de commissie-Limburg; dat lees ik er niet in. Er staat: aan wie krachtens de wet van 1925 het visum geweigerd is of die ingevolge de wet van 1926 het visum niet ontvangen hebben. Er zijn de eerste maal een aantal personen in beroep gekomen en aan hen is het visum of geweigerd of toegestaan. Maar aan degenen, die niet in beroep gekomen zijn, is het immers geweigerd. De heer Langman zegt: zij hebben het niet gevraagd. Zij hebben het toch gevraagd aan de inspectie; toen hebben zij het niet ontvangen en zijn zij niet in beroep gekomen.

Bovendien wilde ik nog een tweede opmerking maken; wanneer het amendement van den heer Suring mocht worden aangenomen, zou dit met zich brengen een aanvulling van de considerans der wet, waartegen overigens geen bezwaar bestaat.

De heer Suring: Mijnheer de Voorzitter! De laatste opmerking van den Minister is volkomen juist. Wanneer de Kamer zich met het amendement vereenigt, zal dienovereenkomstig een aanvulling van de considerans noodig zijn. Ik meen aan den Minister te kunnen overlaten, die aanvulling aan te brengen, wanneer de Kamer zich, naar mijn wensch, in meerderheid met het amendement mocht vereenigen.

Wat het amendement zelf betreft, ik ben van oordeel, dat daarin geen onduidelijkheid schuilt. Het amendement zegt, dat ook de gelegenheid om examen te doen zal worden gegeven aan hen, aan wie

„krachtens de wet van 1925” het visum is geweigerd. Dat kan nooit beteekenen: aan degenen, aan wie het visum eerst is verleend, en die daarna krachtens de wet van 1926 niet in beroep zijn gegaan, zoodat geen tweede visum is verkregen.

Nu worden degenen, wier visum doorgehaald is, door de wijziging van den Minister geholpen, en degenen, aan wie het visum krachtens de wet van 1925 is geweigerd, wensch ik te helpen. Intusschen heb ik er geen bezwaar tegen om ook die 7 personen onder mijn amendement te brengen. Daarvoor is niet anders noodig dan een kleine redactiewijziging, nl. tusschen de woorden „wie” en „krachtens” in te voegen het woord „niet” en het woord „geweigerd” te vervangen door „verleend”.

Wanneer die woorden worden ingevoegd, is het amendement iets ruimer dan oorspronkelijk mijn bedoeling was, maar is in elk geval elk dubium uitgesloten. Ik heb dus de eer, Mijnheer de Voorzitter, deze wijziging in het amendement aan te brengen.

De Voorzitter: Door den heer Suring wordt een wijziging in het amendement aangebracht, zoodat het thans strekt om in den eersten regel van het artikel vóór het woord „die” in te voegen de woorden: „aan wie niet krachtens de wet van 29 Juni 1925 (*Staatsblad* no. 282) de viseering op hun bewijs van vestiging is verleend, of”.

Ik onderstel, dat de leden, die het oorspronkelijke amendement hebben ondersteund, eveneens het gewijzigde amendement steunen.

De heer Slotemaker de Bruine, Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid: Mijnheer de Voorzitter! Ik merk op, dat dus nu de heer Suring met mij van oordeel is, dat zij, aan wie het visum krachtens de wet van 1925 is geweigerd door den inspecteur, en die toen niet in beroep zijn gegaan bij den Minister, onder zijn regeling vallen.

De heer Suring: Ja, Mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter: Ik verzoek thans de Commissie van Rapporteurs, haar oordeel mede te deelen over het gewijzigde amendement van den heer Suring.

Mevrouw de Vries—Bruins, voorzitster van de Commissie van Rapporteurs: Mijnheer de Voorzitter! van de vier aanwezige leden van de Commissie van Rapporteurs zijn er drie vóór het amendement en is één lid tegen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De Voorzitter: Ik stel voor, over dit amendement te stemmen door zitten en opstaan.

Daartoe wordt besloten.

De Voorzitter: Ik verzoek den leden, die tegen het amendement zijn, op te staan.

Ik constateer, dat het amendement is aangenomen.

Het gewijzigde artikel 1, waarvan de eerste alinea thans luidt:

„Zij, aan wie niet krachtens de wet van 29 Juni 1925 (*Staatsblad* no. 282) de viseering op hun bewijs van vestiging is verleend, of die van Onzen Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid krachtens de wet van 30 December 1926 (*Staatsblad* no. 454), de mededeeling hebben ontvangen, dat de viseering op hun bewijs van vestiging zal worden doorgehaald, en die naar het oordeel van Onzen voornoemden Minister vóór 10 Juni 1913 de volledige tandprothese als beroep toepasten, worden in de gelegenheid gesteld om door een practisch examen het bewijs te leveren, dat zij bekwaam zijn tot de uitoefening der volledige tandprothese.”

wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De artikelen 2 en 3, zoomede de beweegreden van het ontwerp van wet, worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Voorzitter: Ik stel voor, de eindstemming over het ontwerp van wet te doen houden op een nader te bepalen dag.

Daartoe wordt besloten.
